

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

Περίοδος Β — Έτος Α'ον (16ον)

ΑΡΙΘ. 5 (614)

Σάββατον, 12 Ιανουαρίου 1919.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΕΩΝ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Τὸ Κοινωνικὸ Πρόβλημα.
 ΣΗ. ΒΑΥΔΕΛΗΙΡΕ: Ὁ ἐχθρὸς (ποίημα. Μετάφρ.-
 Παπανικολαίου)
 ΣΗΛΤΕΑΥΒΡΙΑΝΔ: Τὸ Δάσος (μετάφρ. Ε. Σπηλιω-
 τόπουλος.)
 ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ: Λαϊκὸ θέατρο.
 Β. ΡΩΤΗΣ: Ὀνειρό (ποίημα)
 Α. ΕΚΚΙΛΕΡΕΛΗΣ: «Nil inultum remanabit» (ποίημα)
 ΓΚΑΙΤΕ: Μινιόν (Μετάφρ. Ηλ. Π. Β.)
 ΗΛ.Π.ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ: Οἱ ἰδέες του.
 Ο ΝΟΥΜΑΣ: Φαινόμενα καὶ πράγματα.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ: Τὸ Νέο Ἀναγνωστικόν.
 Κ.ΛΗΔΟΝΙΔΗΣ: Ἐνας Ἀποστόλος ποιητής.
 Ε.ΕΣΧΕΝΒΑΧ: Ἐνα τραγουδάκι: (Μετάφρ. Κ.
 Γ. Καρυωτάκης.)
 ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ: Ἡ Κοινὴ Γνώμη.
 Κ.ΚΑΡΘΗΙΟΣ: Δάφνη μου! (Ποίημα)
 ΑΝΘΕΜΙΟΣ: Ἡθικά Παραγγέλματα.
 ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΗΣ: Τὸ Αἰώνιο Τροπάρι.
 ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ:

Ξένη φιλολογία. Ἐπιγράμματα. — Χωρὶς Γραμ-
 ματόσημο.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΕΜΠΟΡΙΟΥ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ

Σύμφωνα διὰ τοῦ ἀπὸ 24 Ἰουνίου 1916 Βασιλικοῦ Διατάγματος.

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Κεφάλαιον εὐκρινεμένον Δρχ. 10,000,000

Κεφάλαιον ἐκδοθέν . . . » 3,000,000

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΛΑΤΕΙΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ

Τηλεγραφικὴ διεύθυνσις «Πειραική».

Ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, ἐνεργεῖ παντὸς εἶδους Τραπεζιτικὰς ἐργασίας.
 ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΕΙΣΠΡΑΞΙΝ Συνταλλαγματικῶν, Γραμματίων, Φορτωτικῶν, Ναύλων, Ἀβα-
 Τοκομεριδίων κλπ.

ΠΡΟΒΕΒΟΛΕΙ Συνταλλαγματικὰς καὶ Ἐμπορικὰ γραμμάτια.

ΧΟΡΗΓΕΙ ΔΑΝΕΙΑ ἐπὶ ἐνεγύρῳ Ἐμπορευμάτων, καὶ Χρεωγράφων

ΔΕΧΕΤΑΙ ΠΡΟΣ ΦΥΛΑΞΙΝ χρεωγράφα καὶ λοιπὰς ἀξίας, ἐπίσης ἔμπορεύματα εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς

ΑΓΟΡΑΖΕΙ ΚΑΙ ΠΩΛΕΙ Συντάλλαγμα ἐπὶ τοῦ ἑξωτερικοῦ, Χρυσὸν καὶ Χαρτονομ. Ξένων Κρατῶν.

ΕΚΔΙΔΕΙ ΕΠΙΤΑΓΑΣ δι' ὅλας τὰς πόλεις τῆς Νέας καὶ Παλαιᾶς Ἑλλάδος.

Πιστωτικὰς ἐπιστολάς ἐπὶ τοῦ ἑξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἑσωτερικοῦ.

ΕΝΕΡΓΕΙ ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ Ταχυδρομικὰ καὶ Τηλεγραφικὰ ἀπλὰ ἢ καὶ ἐναντι φορτωτικῶν.

ΑΓΟΡΑΖΕΙ ΚΑΙ ΠΩΛΕΙ Λαχειοφόρους ὁμολογίας τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ἀγοράζει
 τοκομερίδια χρεωγράφων.

ΕΚΤΕΛΕΙ ἐντολάς ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ ἐν Ἀθήναις ὡς καὶ ἐν τῷ ἑξωτερικῷ.

ΔΕΧΕΤΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ Ταμειτηρίου, ὅπως εἰς Δραχμὰς, ὅπως εἰς Συντάλλαγμα ἑξωτερικοῦ ἐπὶ
 τροθεσίμῳ.

ΕΚΔΟΣΙΣ « ΤΥΠΟΥ »

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ-ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ, ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΙ.

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

Ο ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

.... 'Ο Ρήγας Γκόλφης (δ μετριόφρων και άφανής συμβολαιογράφος κ. Δ. Δημητριάδης) που τιμᾷ πραγματικά την νεοελληνική ποίησι με αληθινά άριστουργήματα, είναι δ κατ' έξοχή ποιητής σοσιαλιστής. Τους πολυτελείς τόμους του «Νουμά» κοσμούν μέσα στην άλλην πολύτιμη εργασία, στίχοι της εργατίας, διαμάντια σπανιώτατα στιχουργικά έμπνευσμένα και άφιερωμένα στην εργασία. 'Ο Ρήγας Γκόλφης έχει γράψει ώραία ποιήματα κι αυτά είναι «ή άπεργία», «τό ψωμί της πίκρας και του πόνου», «οί σκλάβοι της γῆς» κλπ.

Γιά τὰ έργα του Γκόλφη θά μπορούσε και θά έπρεπε νά γραφῇ ένα βιβλίο ολόκληρο. Και όμως, αν ξέρουμε καλά, έχει μείνει ανέκδοτος σέ καιρό μάλιστα που κάθε συμπολίτης ξερουρνίζει σέ κάθε στιγμή κι από ένα πολυσέλιδο τόμο. Έκτός από την πρωτότυπον εργασία του ο Ρ. Γ. έχει μεταφράσει και τον «Διεθνή σοσιαλιστικόν ύμνον» του Ποτιέ, δημοσιευθέντα πρό οκτώ έτών στον «Εργάτη» του Βόλου. Περισσότερον νά σημειώσωμεν ότι είνε ή καλύτερα από πάσαν άλλην μεταφραστικήν απόπειραν. Είνε στίχοι άδρόι, καμωμένοι για τή μεγάλη στιγμή, έλθαναστατικοί, άγριεμένοι.

(Νεοελληνική · πιθεώρησις).

ΔΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΩΣ

“ΕΝΩΣΙΣ,”

ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΩΤΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Ίδιοκότης και Διευθυντής

— ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΠΑΥΛΟΣ —

Γραφεία και Τυπογραφεία : Πλατεία 'Ομονοίας

ΝΕΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΝΕΩΤΕΡΙΣΜΩΝ
Ι. Ν. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ

Πλουσία συλλογή φορεμάτων.
Εϊδη γάμων και προικιών.

29 — 'Οδός 'Ερμού — 29.

ΝΑΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΡΕΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

(Προσωρινώς εν τῷ Μεγάρῳ τῆς 'Εταιρείας
Θαλασσίον 'Επιχειρήσεων)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ : ΔΡ. 10.000.000

Πρόεδρος Διοικ. Συμβουλίου : Δ. ΜΙΧΑΛΟΣ
Διευθύνων Σύμβουλος : ΑΝΤ. ΠΑΛΗΟΣ
Διευθυντής : ΗΛ. ΣΚΑΝΙΤΗΣ

Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ενεργεί πάσης φύσεως ναυτιλιακάς, τραπεζικάς και έμπορικὰς εργασίας ήτοι :

Δάνεια επί σκαφών και λοιπών πλωτῶν σωματείων, ναυλίων σεις πλοίων κλπ. 'Αγοράν και πώλησιν συντος· έκδοσιν έπιταγῶν και πιστωτικῶν έντολῶν επί τῶν κυριωτέρων πόλεων του 'Εσωτερικοῦ και 'Εξωτερικοῦ. Δάνεια επί χρεωγράφων. Προεξοφλήσεις έμπορικῶν γραμματίων. Δάνεια επί έμπορευμάτων. Δάνεια επί ένεχυρογράφων Γενικῶν 'Υποθηκῶν. Πρεκατοβολάς επί φοροτικῶν κλπ.

Η ΝΑΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ δέχεται καταθέσεις εἰς πρώτην ζήτησιν επί τόκῳ 3ο/ο, ὡς και επί προθεσμία ὡς εξής :

Μετά 6 μηνῶν 8 1/2ο/ο

Μετά 2ν έτος 4 ο/ο

Μετά δύο έτη 4 1/2 ο/ο

Επίσης ή ΝΑΥΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ίνα τονόση τό πνεύμα της άποταμιεύσεως παρά τῷ ναυτικῷ κόσμῳ και έν γένει παρά τοῖς εργάταις της θαλάσσης, δέχεται καταθέσεις ΤΑΜΕΥΤΗΡΙΟΥ μέχρι 5.000 δρ. πληρώνονσα τόκον 4 1/2ο/ο έτησίως.

ΕΝΤΟΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ

Εἰς τήν Δ' και Ε' σειράν ἐξεδόθησαν γραμματία αξίας

100,000 — 10,000 — 1,000

500 ΚΑΙ 100

ΔΡΑΧΜΩΝ

Πωλεῦνται εἰς ὅλας τὰς Τραπεζὰς Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Θεσσαλονίκης, Πατρῶν, Κερκύρας, Βόλου, Σύρου και Καλαμῶν.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' - ΕΤΟΣ Α' (16^{ον})

Ἀθήναι, Σάββατον 12 Ἰανουαρίου 1919

ΑΡΙΘ. 5 (614)

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Τὰ κοινωνικά φαινόμενα, ὅπως ἄμεσες συνέπειες τῆς ἀνέλιξης τοῦ ἱστορικοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῆς δημοιοργικῆς ἢ ἀναδημοιοργικῆς ἐξελικτικότητος τοῦ ἀνθρώπου πνευματικῶν χαρακτήρα, χρειάζονται, γὰρ ν' ἀνοίξουν τίς πόρτες τῆς ἐσωτερικότητός τους στὴν καλόβουλη προσπάθεια τοῦ μελετητῆ τους, μὴν ἀπονήρευτη πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἱστοριολογικῇ ἀνάληψη. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, ποὺ ἀποτελεῖ σήμερὰ ἡ ἡγεσίη τῆς, εἰσέροη μαρτυρία γὰρ τῆς θετικότητάς καὶ ἐρευνας στὸν κύκλο τῶν ἰδεῶν, πρέπει πιστότερα καὶ φανατικώτερα νὰ χρησιμῇ προκειμένου νὰ γίνῃ μὴ ἀνεσκόπησι «ἀπὸ περιωπῆς» τῶν ἐκπληκτικῶν ἀνατιναγμάτων ποὺ παρουσιάζει, κατὰ τὴν κρίσιν τούτῃ ὥρα τῆς ἀνασυνθετικῆς ἐνέργειας τῆς πραγματικότητος, ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ. Ἐπειτα ὁ πόλεμος τῶν ἔθνων, ποὺ ἡ πελώρια πυρκαγιά του ἀπὸ δομάδα σὲ δομάδα περιορίζεται σὲ πῦρ ἀδύναμεις ἑστίες, ἀφοῦ ἐπὶ τέσσαρα χρόνια ἔκαψε τὸ πρόσωπο τῆς Γῆς, καὶ ὁ φοβερός ἐπαναστατισμὸς ποὺ σὺν τεράστιο κίνητῳ ἡφαίστειο περπατεῖ μέσα στοὺς ἀσάλευτους πυκνότητες ἰσχυρῶν τῶν ἀπροσδιόριστων τελικοτήτων του, στὰ τραγικὰ μάχη τῶν ὀριζόντων τῆς Διεθνούς ζωῆς, δὲν εἶνε φαινόμενα ποὺ θὰ μποροῦσε ἡ δύναμις τῶν πραγμάτων νὰ γεννήσῃ μὲ μὴν ἀπροσδόκητὴ καὶ δυσκολοεργήναι ἰδιοτροπία τῆς. Κάθε ἄλλο. Καὶ τὰ δύο εἶνε προπαντὸς ἔργα δουλεμένα καὶ συνειδητὰ τῶν ἀνθρώπων χειρῶν.

Πρῶτὸ θέλοντας νὰ νοιώσουμε καθύπερθε τὴν ἐσωτερικὴν σημασίαν τῶν φαινομένων αὐτῶν καὶ γγίξουμε τὰ ἡλεκτροφόρα σώματα τῶν προεκτάσεών τους εἰς ἀδιόρητες τῆς ζωῆς, πρέπει νὰ στρέψουμε τὰ μάτια στὶς γενεσιουργικὰ αἰτίες. Κι' αὐτὸ θὰ γίνουμε προλογίζοντας τὴ μελέτη τούτῃ ποὺ ὁ «Νουμᾶς» συνεχίζοντας τὴν ὑψηλὴ παράδοσίν του, θέλησε νὰ μεταχειριστῇ μαζί μὲ τίς τόσες ἄλλες καρποφόρες προσπάθειες του, γὰρ νανοῖξῃ διὰ πλάτα στὴν καρδίαν τὴν ψυχὴν καὶ τὴν διάνοιαν τῶν ὁμοεθνῶν του, τὰ ἑλλαδικὰ ἰδεατικά σύννομα πρὸς τὴν κίνησιν τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἰδεῶν τῆς μεγάλῃς Οἰκουμένης.

I

Τὴ ζυγαρὰ τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τοῦ μεταμεσαιωνικοῦ Κόσμου τὴν κρατᾷ ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις μὲ τὸν Μεγάλον Ναπολέοντα. Στὴ ζυγαρὰ τούτῃ γίνεται γνωστὸ τὸ βάρος τῆς ἀναδημοιοργικῆς ἐξελικτικῆς ἐργασίας τῶν αἰώνων ποὺ ἀκολούθησαν τὴν Ἀναγέννησιν καὶ σ' αὕτῃ μετριέται ἡ ἀξία ὅλων τῶν τάσεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν ποὺ ἀνάπτυξε σκόπιμα πᾶς καὶ συνειδητὰ ἡ Εὐρώπη καὶ μαζί τῆς δὴ ἡ φιλοκαρτερὴ Οἰκουμένη κατὰ τὸν φοβερό 19ον αἰῶνα ἴσα μὲ τίς παραμονὲς τοῦ πολέμου.

Κ' ἔτσι ὁ ἐρευνητὴς τῶν πηγῶν τοῦ πρώτου ἐπαναστατικοῦ ἐκείνου πολιτικοκοινωνικοῦ ὁρασμοῦ, μελετώντας τὴν Ἑγκυκλοπαιδιστικὴν περίοδον, ποὺ κἄπως ἄστοχα συνηθίσαιμε νὰ τὴ λογαριάζουμε σὺν τὴν ἀμεσὴν ὥθησιν τοῦ γαλλικοῦ ριζοσπαστισμοῦ, σ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν περίοδον βρίσκει τ' ἀρνητικὰ στοιχεῖα ποὺ θεβαιώνουν πῶς ἀπὸ πολὺ πρὶν ἢ ζωὴ ὑποχθόνια οὐρλιάζεν ἐναντίον τῆς Φεουδαρχίας.

Κ' ἡ ἱστορία ἢ πῶς σωστά ἢ χρονικογραφία ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τῆς Ἀναγέννησης κρατεῖ ἀνοικτὰ τόσα νυκτοκίοντα ποὺ μαρτυροῦν ὅτι τὸ Κοινωνικὸ Πρόβλημα εἶχε πάρει προπλάσματικὰ τὴ μορφήν ποὺ παρουσίασε στοὺς ἀρχηγούς τοῦ θεωρητικοῦ καὶ ἐφαρμοσμένου ὕστερα ἐπαναστατισμοῦ τοῦ 18ου αἰῶνα.

Κι' ἂν καλοεξετάσει μάλιστα κανεὶς, βλέπει ὁλοφάνερν πῶς ἡ φύβια τῶν ἀγροτικῶν ὄχλων ἐναντίον τῶν πυροδοεσποτῶν καὶ τῶν πιτουαρίων ποὺ δὲν ἦσαν τίποτε ἄλλα παρὰ τὰ σημερινὰ Κράτη μὲ φανατικώτερη σύμπτυξιν τοῦ ἀπολυταρχικοῦ χαρακτήρα τους, ἔχει κατ' ἀπ' τὸ θροντερόφωνον σάλπισμα τῆς ἐργασίας στὶς τρεῖς τελευταῖες δεκαετιρίδες τῆς ἐποχῆς μας. Κι' ἀκόμα, τὸ πλατύτερον καὶ πῶς ἐμπεριστατωμένο κύτταγμα τῶν ἀφορμῶν, ποὺ εἶχαν νὰ τινάζονται τότες οἱ ἀδικοκλήμειοι τῆς ζωῆς, δείχνει μὴ ἀπρόδεξιν ἀληθινὰ ὁμοιότητα μὲ τίς ἀφορμὰς ποὺ τινάζουν ἀπὸ τὸν ὠκεανὸ τῆς κρατοποιημένης Ἀνθρωπότητος τὸν πολυάλητον Ἐργατοσοσιαλιστικὸν Διεθνισμόν.

Καὶ δὲν εἶνε μυστικὸ πῶς ὁ Κάρολ Μάξ βάσισε τίς πρώτες στατιστικὰς του ποὺ τοῦ χρησίμευσαν ὡς βάση στοὺς κοινωνιολογικοὺς του ὑπολογισμούς, στὴ κοινωνικὴ καὶ τὴν ὑπαιθρικὴν ζωὴ τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων αἰώνων.

Κι' ὅταν ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις φαινομενικὰ ἐπρόκεινεν ἀπ' τὴ διαμαρτυρία τῶν ἀδικοκλήμων ἀγροτικῶν καὶ γενικώτερα λαϊκῶν μαζῶν ἐναντίον τοῦ ἀβέου συγκεντρωτισμοῦ τοῦ διοικητικοῦ καὶ κυβερνητικοῦ συστήματος τῶν Βουρβόνων, μὲ τὸν πρῶτον ἀέρα ποὺ πῆρε τὸ φοβερὸ πλεούμενόν της στὰ στοιχεῖα μὲνα νερά τοῦ ὑπερβατισμοῦ συνολικὰ ἀντίκρουσε τὴν ἐξυττερὴν ἀποψιν τῶν στερεῶν, τῶν ἀναλλοίωτων ὀριζόντων τοῦ Κοινωνικοῦ προβλήματος.

Κι' ἀργότερα σ' ὅλα τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης στὴ νότια Γερμανία, στὴν Οὐγγαρία, στὴ Ρωσσίαν, ἀργότερα πολὺ στοὺς καιροὺς μας στὴ Ρουμανίαν σὲ μικρὴ ἔκταση καὶ παροδικὰ στὴν Ἀγγλίαν, ὁ πυρῆνας ἦταν ὁ ὁ ἴδιος. Ἡ ἀνάποδὴ σύνθεσις τῶν Κοινωνιῶν ἀπ' τὴ μὴ μεριὰ καὶ ὁ ἀδικος καταμερισμὸς τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἀτομικῶν καὶ συνολικῶν δραστηριοτήτων ποὺ ἡ νομιμοποίηση του, ἡ συμβατικὴ πάντα, ἀποτελεῖ τὴν πνευματικὴν ὁρίαν τοῦ Κράτους.

Κι' ὅταν, ξαναλέμε, ἡ Γαλλικὴ Ἐπανάστασις πο-

λέμησε την Κρατική σύνθεση του καιρού εκείνου σάν έργο σατανικό κι' όταν κήρυξε πως ή κοινωνική άμαρτία ροκανούσε τους άρμούς της 'Ανθρωπότητας δοι-σκόταν σέ μεστή όρθοφροσύνη θεωρίας κι' ενέργειας. Οί αντιπροσωπευτικώτεροι τύποι της νοιώθανε γερά και βαθιά πως ή Χριστιανική συναισθηματική υπερ-βατικότητα είχε γλήγωρα αναλυθή στα ύγρ άξέδη των παθών που ζωντάνεψε και θέριεψεν ό μεσαιωνι-κός πανθείσμος άπ' τη μι ά μεριά κι' άπ' την άλλη ό κυκλώνας που τράνταζε τη ζωή με την άδικη στάση που κρατούσαν ό Φεουδαρχισμός άπέναντι στα κοπά-δια των άδικημένων Λαών.

(Έχει συνέχεια)

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ

CH. BAUDELAIRE

Ο ΕΧΘΡΟΣ

Μιά καταιγίδα ή νύχτη μου ήταν σκοτεινιασμένη,
που ήνε σκίζει έδώ κι' εκεί φωτός αναλαμπή·
Στόν κήπο μου όι νεροποντές τη γήμνια έχουν σπαρμένη,
Και του έχουν μείνει λιγστοί ροδόχρωμοι καρποί.

Νά, τή χυνόπορο άγγιξα των ιδεών, κι' άκόμα
Τό φανάρι και τό δίκρανο θα πάω μν' φορά,
Κι' άπ' την πλημμυρισμένη γή, μαζεύοντας τό χώμα,
Θά κλειώ τις τρύπες που άνοιξαν σάν τάφους τά νερά.

Κ' όι νέοι άνθοί του όνειρου μου πουδς ξέρει αν βρούνε πάλι
Στό χώμα αυτό που πλύθηκε σάν άμμο στάχτογαλιά
Κρύφια τροφή να πάρουνε δύναμη κι' εύωδιά;

"Ω άλίμονο, ω άλίμονο! τη ζωή ό Χρόνος κλέβει,
Κι' όλοένα ό Σκοτεινός Έχθρός που τρώει μας την καρδιά
'Απ' τό αίμα που έμεις χάνουμεν όρλώνεται κι' άντρίκει!

ΔΗΜ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

CHATEAUBRIAND

ΤΟ ΔΑΣΟΣ

Σιωπηρό δάσος, άγαπημένη μοναξιά, πόσο αγαπώ
να τρέχω ανάμεσα στους άγνωστους ίσκιερους σου
κόρφους. "Όταν μεσ' στίς σκοτεινές σου καμπύλες γυ-
ρίζω ξεχασμένος μέσα στα όνειρα δοκιμάζω ένα αϊ-
σθημα ήσυχης γαλήνης! Μαγεία της καρδιάς μου!
'Από τό δέντρο' άπ' τό χορτάρι μου φαίνεται πως
βλέπω να πετιέται μι ά γλυκειά θλίψη.

Αυτό τό νερό που άκούω άπαλά μουρμουρίζει και
φαίνεται άκόμα, πως με φωνάζει μέσα στο βάθος των
δασών. "Ω! να μπορούσα εύτυχισμένος να περάσω
έδώ τη ζωή μου ολάκαιρη μακριά άπ' τό ανθρώπινα!;
Στά μουρμουρίσματα των ρυακιών σ' ένα λουλουδένιο
στρώμα, στην άνοιξιτική χλόη να κοιμόμουν άγνω-
στος στόν ίσκιο των μικρών φτελιών. "Όλα μιούν,
όλα μ' άρέσουν στους ήσυχους αυτούς θόλους!

Αυτά τά σπάρτα που στολίζουν ένα άγριο κατα-
φύγιο, αυτό τό αγιόκλημα που τό φυσάει φεύγοντας
ένα έλαφρό άεράκι σιγασαλεύουν τη μι κοντά στην
άλλη τις άστατες γιρλάντες τους. Φυλάχτε μέσα στους
κρυψώνες σας, ω δάση, τους πόθους μου που ξεφώ-
νησα. Σε ποιόν έραστή θα είσαστε ποτέ τόσο αγα-
πητά; Κι' άλλοι θα σάς ξαναπούν παράξενους έρω-
τες. Εγώ από τις όμορφές σας κρατώ τις έρημιές
σας μόνο.

Ε. Α. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΪΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

"Η προσπάθεια του 'Όδείου να όργανώσει πρότυπη
σκηνή, για να δείχνη τοις καρπούς του δραματικού
του σχολείου, είναι βέβαια άξίεπαινη. Γνωστό πως
ή θεατρική Τέχνη, σύνθετη στο σύνολό της, κλείνει
λογίς άλλα καλλιτεχνικά είδη μέσα της, από την έπι-
κή άφήγηση ίσα με τη σοφή διδαχτική ποίηση και τό
λυρισμό του τραγουδιού, από τη μουσική άρμονία
και του χορού τη χρήση ίσα με τη ζωγραφική παρά-
σταση και την άρχιτεκτονική μέθοδο, κάθε τι που εν-
χαριστεί και μεθ'ά τό αυτί, τό μάτι και την ψυχή.
Έδώ, που τό επαγγελματικό θέατρο ξέπεσε, γιατί πα-
ρά πολύ τό τύλιξε στα δίχτυα της ή ρουτίνα, τό να
σταθή μι ά τέτοια πρότυπη σκηνή θα μπορούσε να
χαρακτηριστή σημάδι πολιτισμού.

Μά πόσες φορές ως τώρα από τό 1904 με τό πα-
λιό «Βασιλικό Θέατρο» και τη «Νέα Σηνή» του
Χριστομάνου, δέ δοθήκανε όι καλύτερες έλλiptες! Κι
όμως ποτές δέν έμεινε καί τό σταθερό κι άνέριο. Οί
αίτιες είναι πολλές. Έλλειψη σοβαρής θεατρικής πα-
ράδοσης. Μικροφιλοτιμίες και προσωπικά που έμπο-
δίζουν να γίνη συντηρητή άρμονικής ομαδικής έργα-
σίας. Κάποια διαφορά μόρφωσης και καλλιτεχνικής
άντιληψης που χωρίζει τους ανθρώπους του θεάτρου,
ώστε πολλοί μήτε στίς γενικές γραμμές να καταλαβαί-
νονται σιναμεταξύ τους. Έλλειψη σινεΐδσης από
μέρος των ήθοποιών για την τάξη τους και την απο-
στολή τους. Ανακάτωμα τέχνης και βιομηχανίας, και
τό περισσότερο άδιαφορία του κοινού για σοβαρό
θέατρο, από έλλειψη, όχι εξαίρετικής, μα της απλής
κοινής μόρφωσης που σημαδεύει άλλες κοινωνίες. Για-
τί αν ή κοινωνία μας δέν έχει άκόμα την ώριμη θε-
ατρική συνείδηση που χρειάζεται, γταίει μαζί με άλ-
λα, μι ά πολύ, ό δρόμος που ως τώρα' ακολουθή-
σε τό επαγγελματικό θέατρο. Κι άλλοτε τό σημειώσα-
με. "Ο δρόμος αυτός είτανε πάντα τό κατέβασμα στο
χοντρό γούστο του κοινού, κι όχι προσπάθεια μιās
σοφής συστηματικής άνύψωσης αυτού του γούστου
σε άξίες πνευματικές σφαίρες.

Στόν τόπο μας, για τό θέατρο, καθώς και για τη
δημοσιογραφία, γεννήθηκε ή περιεργή άντιληψη, πως
πρέπει ν' ακολουθώ πάντα τό πνευματικό έλλiptο του
κοινού, και πως αυτός είναι ό μόνος τρόπος για να
μπορούνε να ζούν όι εργάτες του. Άλλιώτικα, με όνει-
ρα μεγάλα άνώτερης τέχνης, γίνεται οικονομικό χαν-
τάκωμα, δίχως άλλη όφέλεια. Η τέτοια άντιληψη,
νομίζουμε, πως είναι μονάχα δικιολογία για την έπι-
κράτηση τεμπελιάς και δίψας για εύκολο τρεχού-
μενο κέρδος. Βέβαια, τό αντίθετο θα χρειάζότανε πολ-
λούς κόπους και κάμποσο χρονικό διάστημα. Μά όι
κόποι αυτοί θα είταν άφορητή περηφάνιας, για όσους
θα είχανε συντελέσει σε τέτοιο έργο. Δέν μπορεί να
ξεχωρίση κανείς, αν-οί θιασάρχες ή όσοι γράψανε ως
τώρα για τό Έλληνικό θέατρο, είναι ή αίτία του
κακού, γιατί τις περισσότερες φορές ό ένας παράσερ-
νε και δικιολογούσε τόν άλλο. Και σά γινότανε λό-
γος καμιά φορά για σοβαρή σκηνή, τό ζήτημα έπαιε-
νε δρόμο προσωπικό, για τη διεύθυνση και λειτουργ-
γία του «Έθνικου Θεάτρου», όπως τόνοματιζανε.

Μά πάντα, τό ζήτημα είτανε και είναι στόν τρόπο
που θα μορφωθή πνευματικά τό πολύ κοινό. Τό Θέ-
ατρο, είδος τέχνης, πλασμένης γενικά για τους πολ-
λούς, έχει πρώτο σκοπό ίσα ίσα να τραβήξη αυτούς

τούς πολλούς εκεί που στέκει ή πραγματική τέχνη, όπως μᾶς τὴν παραδῶσαν ἴσα μὲ σήμερα, μέσα στους αἰῶνες, οἱ μεγάλοι ποιητές. Ἡ κύρια λοιπὸν καὶ στοιχειώδης δουλειὰ τοῦ Ἑθνικοῦ Θεάτρου πρέπει νὰ εἶναι μιὰ κατ'ἀλλήλη πνευματικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ κοινοῦ γιὰ νὰ μπόρῃ νὰ φτάσῃ ἡ διαστραμμένη νόησὶς τὸν ἀπὸ τὴς λογικῆς φάσεως, παντομίμης καὶ ἀστικῆς δραματοποιίας, στοὺς ἀληθινούς πλατιοὺς ὁρίζοντες.

Νέο, συγχρονισμένο, Ἑθνικὸ ἂν θέλετε, θέατρο, θὰ πῇ Λαϊκὸ θέατρο. Μονάχα ἅμα καταλάβουμ' ἔτσι τὸ ζήτημα θὰ μπορῇ νὰ γίνῃ κάτι. Ὁ ἀπλοῦς κοσμάκης, ὁ πολὺς λαὸς, ὁ ἀγνὸς στὴν ψυχὴ καὶ στὰ αἰσθήματα, εἶναι κάμπος ἀκαλλιέργητος, γιὰ τὴν ὥρα, στὰ θεατρικά. Ἐκεῖ ὅμως μέσα τὸν τὴν μπόρῃ καὶ τὴ δύναμιν νὰ νοιώσῃ τὰ μεγάλα, ἀπλὰ καὶ ἀνθρώπινα ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων τραγικῶν, καθὼς καὶ τῶν κατοπινῶν ποιητῶν ἀπὸ τὸ Σάξπηρ ἴσα μὲ τὸν Ἰψὲν, καὶ τῶ νεότερων αἰῶνα.

Δώστε του λοιπὸν τέτοια ἔργα, μεταφρασμένα στὴ ζωντανὴ δημοτικὴν τὴν γλῶσσαν, καὶ νὰ ἰδῇτε τί θάματα μπορεῖ νὰ γίνοντι μέσα σὲ λίγα χρόνια. Ὁ λαὸς, στὴν ἀρχὴ μπορεῖ νὰ ξαφνιαστῇ, ὕστερα θὰ σιμώσῃ γιὰ νὰ δοκιμάσῃ, στὸ τέλος θ' ἀγαπήσῃ γιὰτὶ θὰ καταλάβῃ. Καὶ εἶναι δυνατό νὰ μὴν καταλάβῃ ἔργα ποὺ εἶναι μεγάλα μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ εἶναι πολὺ ἀνθρώπινα καὶ γιὰ τοῦτο πολὺ ἀπλά; Ἐνὰ «σοτεῖνόν» ἄς ποῦμε, δρᾶμα τοῦ τᾶδε σύγχρονου Γερμανοῦ, γιὰ παράδειγμα ὁ «Ἀμαξάς» Ἐνσελ τοῦ Χάονπτριμαν, θὰ εἶναι στοὺς λαϊκοὺς θεατὲς πολὺ πιὸ εὐχάριστο, πιὸ ζωηρό, πιὸ εὐκολονόητο, παρὰ σὲ ἀκροατήριον τῆς καλῆς λεγόμενης τάξης. Γιατὶ ἐκεῖ μέσα ὁ λαὸς θὰ ἰδῇ ζωγραφισμένη τὴν ἰδίαν του ζωὴν, ὁλόβωλη, ἀκέρια, πραγματικὴ, δίχως τὴς ψευτιῆς ποὺ δημιουργήσῃ γύρω καὶ μέσα τῆς ὁ φτιασιδωμένος πολιτισμὸς τῆς ἀστικῆς τάξης.

Νά, ποῖο εἶναι τὸ μεγάλο τὸ ἔργο. Τᾶλλα ποὺ ζητοῦνε μερικοὶ, νομίζοντας πὼς τὸ νεώτερο θέατρο πρέπει ν' ἀρχίσῃ μὲ δράματα ντόπια, τσαρούχια, φουστανέλες, λυρικὸς πατριωτισμὸς, ἀρχαιοπρεπὴ ἢ ἀνακατωμένη γλῶσσα, ἀριστοκρατικὴ φόρμα καὶ τὰ τέτοια, εἶναι ἀσύστατα πράγματα, ποὺ δύνουν θέματα γιὰ κοινβέντες μόνο, καὶ ὄχι γιὰ ἐπιθυμιά πρὸς ἔργα. Μὰ μὲ τὴ δημιουργίαν πλατιοῦ θεατρικοῦ κοινοῦ, θὰ ἔρθῃ ὥρα ποὺ θ' ἀναγνωριστῇ καὶ ἡ ἄξια Ἑλληνικὴ νοητικὴ παραγωγή. Τὰ παλιότερα νεοελληνικὰ δράματα, ἡ «Θυσία τοῦ Ἀβραάμ», ὁ «Γύπαρος», ἡ «Ἐρωφίλη», ὁ «Βασιλικὸς» καὶ ἄλλα, μὲ κάποια προσοχὴ γιὰ τὴ νεώτερη σκηρικὴ τους οικονομία, θὰ μπορούσαν νὰ παρασταθοῦν καὶ νὰ δώσουν εἰκόνα τῆς πρώτης μας δραματικῆς ποιήσεως. Ἐτσι τὸ κοινὸ ἀρματομένο μὲ γνώσιν, θὰ ἔφτανε μιὰ μέγα σίγουρα καὶ σταθερὰ σ' ἀναγνώρισιν καὶ ἐπιθυμίαν σύγχρονης ἑλληνικῆς σκηνῆς, καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνη τὸ ζῦγι τῆς ἄξιας καὶ νεώτερου ἔργου θὰ εἴτανε σὲ θέσιν, ἴσα μὲ κάποια σύντομα, μόνο του αὐτὸ νὰ δώσῃ.

Καὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχάσουμ' ἐδῶ τὸ δοκίμασμα ποὺ ἔγινε στὰ περασμένα χρόνια, γιὰ νὰ δυναμώσῃ τάχα τὸ νεογέννητο θεάτρο μας, μὲ τοὺς Βουτσηναίους, Λασσάνειους καὶ Παντελίδειους πανεπιστημιακοὺς δραματικούς ἀγῶνες, καὶ πὼς μ' ἐκείνους ὄχι μόνο ἡ δραματικὴ μὰ καὶ ἡ σκηρικὴ ἀκόμα τέχνη ζημιώθηκε, — ἀπέθανον μονόλογοι, κατὰψυχη γλῶσσα, — τόσο ποὺ σήμερα κανέν' ἀπὸ τὰ βραβε-

μένα μνημεῖα δὲ σώθηκε ἀπὸ τὴ λησμονιὰ καὶ τὴν καταφρόνιαν ποὺ τοὺς ἔβλεπε.

Μὰ τὸ ξαναλέμε τελειώνοντας πὼς: ἂν μείνῃ καὶ τώρα τὸ θέατρο γιὰ στολίδι μιᾶς περιορισμένης κοινωνικῆς τάξης, καὶ δὲν ἀνοίχθουν οἱ πόρτες του στὸ λαϊκὸν κόσμον γιὰ νὰ τοῦ βοηθήσουν τὸ ξύπνημα, νὰ τοῦ κάμουν συνειδητὸς τὴς κρυμμένης του ψυχικῆς ἰδιότητος, νὰ τοῦ δείξουν τὸ δρόμον τῆς καλλιτεχνικῆς αἰσθητικῆς καὶ σκέψεως, — οἱ νέες δοκιμασίαι, ἀπὸ τώρα εἶναι, ἠθικὰ καὶ ὁλικὰ, ναυαγημένες.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΙΑΣ

ΟΝΕΙΡΟ

Ἀνοίγω τὸ στενὸ παράθυρό μου
Καθαρότατ' ἀπόχρνον ἔξω ἡ νύχτα,
Καὶ κάθε θρόν' ὃ χιόνι ἔχει σκεπάσει.
Καὶ πίσω ἀπ' τῶν δειτῶν τὴς ἀσπρῆς κλάρες
Ποῦ ὁ βαθὺς οὐρανὸς ἔχει σιμώσει
Τρέμουν τ' ἄστρα χρυσὰ καὶ διαμαντένια
Καὶ μέσα ἀπ' τ' ἄστρα, πέρα, ἀπάνου ἀπ' ὄρη
Καὶ θάλασσες καὶ κάμπους πέρα, ἀσπρίζει
Τῆς Κόρινθος τὸ λιθλοῦστο ἀκρογιάλι.
Καὶ σὰ χαλίκια παίζουν οἱ ἀδερφοῦλες
Στὸ κῆμα πλάι τὸ λάλο ποὺ σὰν κοῖταρι
Μαζώνεται καὶ κρούει μὲ τὸ κεφάλι.
Καὶ παίζουν οἱ ἀδερφοῦλες καὶ γελοῦνε
Κι' ὁ σκύλος μας χαρούμενα γαβγίζει
Καὶ δὲς, ἀγνάντια ἡ μάνα μου ἀπ' τὸ σπῆτι
Βιγγλίζει μὲς τῆς θάλασσας τὰ πλάτη
Κι ἀπάνον ἀπὸ βουνά, χωριά καὶ χῶρες
Νὰ ἰδεῖ μὲ τὴν ψυχὴ τί κάνει ὁ γιὸς τῆς.
Τί κάνει; Ἡ ξενιτιά τὸν βασανίζει,
Σὲ τόπο κορὸ καὶ ἀνήλιαγο εἶνε σκλάβος
Καὶ τὸν τρώει ὁ πόθος τῆς πατρίδας.

Β. ΡΩΤΑΣ

«Nil inultum remenabit»

Λοιπόν: "Οταν κατέβηκε τέλος καὶ αὐτὸς σιὸν Ἀθῆναι,
—ὁ Μέγας Ἀυτοκράτορας καὶ μέγας κολασμένος—
εἶχε τὴν ὄψιν σκυθρωπὴ καὶ ἦταν σὺλλογιόμένος.
Οἱ πεθαμένοι τρέξαν τριγύρω του κοπάδι,

καὶ ἄλλος τὰ μέλη του ἔδειχνε φορικτὰ σακατεμένα,
ἄλλος τὰ μαῦρα σπλάγχνα του πηγμένα μέσα στὸ αἷμα,
ἄλλοι τὸν ἐκνιτάζανε μὲ θολωμένο βλέμμα
καὶ ὅλοι τὸν καταρίονταν γιὰ ὅτι 'χε καμωμένα.

Μαυρογορσοῦσες θλιβερὲς τοῦ γράζανε τὸ δρόμον
γυροδότης τοὺς ἀντρεστοὺς, ζητώντας τὰ παιδιὰ τους
κιάστενικοι κλαιόντανε γιὰ τὴ χαμένη ὑγιειὰ τους.

Αὐτὸς στεκόταν ἄλαλος καὶ ἀκίνητος μὲ τρόμον ....
Κι ἀκούσθι δυνατὴ Φωνὴ καὶ τοῦτε: «Συνεργὸ σου
εἶχες στὴ γῆς τὸν Ὀλεθρο. Μὰ τώρα ἀλλοιμονὸ σοι!»

ΑΡ. ΒΕΚΙΑΡΕΛΗΣ

ΓΚΑΙΤΕ

MINION

(Στή μετάφραση τούτη ακολουθήσαμε τὸ Γάλλο μεταφραστὴ τοῦ Γκαίτε, πού ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦ «Τὰ μαθητικά Χρόνια τοῦ Βίλελμ Μάϊστερ» ἐξεχώρησε τὰ κομμάτια πού σχετίζονται μόνο μὲ τὸ ἐπεισόδιο τῆς Μινιὸν καὶ ἀποτελοῦν ἓνα ἐντελὸς ὑπόμνημα, μπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς, ἔργο. Γιὰ τοῦτο ἐβάλαμε καὶ τὸν τίτλο «Μινιόν.»)

Σκληροὶ ἥθικοι πόνοι, συνάψεις γελασμένων ἐλπίδων εἶχαν γιὰ πολὺ καιρὸ βασανίσει τὸ Βίλελμ Μάϊστερ. Ἡ λύπη του ἦταν περισσότερο οπαρκακική ὅσο ἦταν νέος καὶ γιὰ τὴ νέα καρδιά του, πού ἀγαποῦσε, δὲν ἔλειπεν ἡ ἀφορμὴ νὰ ξεσκιζοῦ καὶ νὰ σπαράζεται. Ἡ ἴδια ἡ νύκτις τοῦ ἔδινε καινούργια θροφή γιὰ τὶς λύπες αὐτῆς. Ἐξανόταν σὲ νέες καὶ πάντα ἀκαρπες προσπάθειες νὰ συγκρατήσῃ τὴν εὐτυχία, πού ἐλαιοταμπούσεν ἀπὸ τὴν ψυχὴ του, νὰ ξανακλείσῃ στὴ φαντασία του τὴν βιθανότητα νὰ ἐξασφαλίσῃ μιὰ γλήγορη ἀνάστασις τῆς χαρᾶς του, τῆς χαμένης γιὰ πάντα. Θὰ ἐγονάντιζε σὶν ἄγωνα τοῦτον, ἂν δὲν τὸν βοηθοῦσεν ἡ φύση, πού τὸν εἶχε διαμφοσθήσει στὴν ἀρρώστια. Κάποιος πυρετὸς δυνατὸς κι' ὅλα ὅσα τότε συνοδεῖον, τὰ γιαιτρικά, οἱ παροξυσμοί, οἱ ἀδυναμίες, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ ἐννοία τῶν ἐδικῶν του, ἡ ἀγάπη τῶν παιδικῶν φίλων, πού μόνο στὴν ἀνάγκη καὶ στὶς λύπες τὴν ἐκτιμᾶμε, ἔγιναν κι' αὐτὰ ἀντιπερισπασμοὶ τῶν σιοχασμῶν του καὶ γιαιτρικὸ στὴν πλήρη του.

Ὅταν ἄρχισε νὰ ξαναδυναμόνῃ, τρομαγμένος μὲ τὸν μετρητὴν πὲρ τὴ ματιὰ του τ' ὀλέθριο βάραθρο τῆς μαύρης δυστυχίας του, ὅπως θυδίζουμε τὰ μάτια σὶν κρατῆρα οὐρανοῦ ἰφαιστίουν. Τότε ξαναγύρισε σὶν ἑαυτὸ του κι' ἔκρινε σκληρὰ τὰ περασμένα του, χωρὶς νὰ φειδωλεύεται καθόλου τὶς μεγαλειότερες χαρὲς του, τὶς ἀγαπημένες του ὄνειροφαντασίες, δηλαδὴ τὸ ποιητικὸ καὶ ἡθοποιικὸ τάλαντό του. Εἶχε πιστέψει πολὺ καιρὸ στὴ διπλὴ τούτη κλίση του κι' εἶχε κορεμάσει σ' αὐτὴ ὅλη τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ ἰδανικὸ τῆς ζωῆς του. Τώρα ὅμως σ' ὅλες αὐτὲς τὶς φιλολογικὲς ἐργασίες του δὲν ἔβλεπε παρὰ μιὰν ἀνυπαρξία μερικῶν συμβατικῶν συνταγῶν δὲν ἤθελε νὰ τὶς παραδέχεται παρὰ σὰν γυμνάσματα μαθητῆ, χωρὶς ἀξία καὶ πού τοὺς ἔλειπεν ἡ σπῆδα τοῦ φυσικοῦ, τῆς ἀληθείας, τῆς ἐμπνευσης. Στὰ ποιήματά του δὲν εὗρισκε παρὰ μονοτονία, ὑπολογισμὸ συλλαβῶν, πού μὲ μιὰ ἀθλία ρίμα διερχόμεναν σιοχασμοὺς χυδαίους ἐντύπωσης κοινῆς, σερόναινες μέσα σὲ στίχους ἀχρωμάτιστους καὶ ψυχρούς. Ἔτσι ἀραιροῦσεν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του κάθε εὐχαρίστηση, πού ἡ ψυχραγωγία αὐτὴ θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ προξενήσῃ. Δὲν ἐκτιμοῦσε περισσότερο τὸ ὑποκριτικὸ ἰδανικὸ του. Κατηγοροῦσε τὸν ἑαυτὸ του γιὰτὶ δὲν εἶχεν ἀνακαλύψει νωρίτερο τὴν ματαιοδοξία, πού τὴν εἶχε κάμει στήριγμα τοῦ σκοποῦ του νὰ γῇ στὴ σκηνὴ μ' εὐτυχία. Ἐμελετοῦσε τὴ φυσιογνωμία του, τὸ βάδισμά του, τὰ κινήματά του καὶ ἰσθόρισε γελοῖα ἀπαρτιόταν ὀριστικὰ κάθε ἀξία του, πού θὰ μποροῦσε νὰ τὸν ἐνδύσῃ παρὰ τὸ κοινὸ, καὶ μ' αὐτὴ τὴ θεληματικὴ θυσία τοῦ καθεὶ πού εἶχεν ἀγαπήσει, δὲν ἔκανε τίπο-

τε ἄλλο παρὰ νὰ μεγαλῶνῃ τὴν ἀπελπισία του ἐπειδὴ εἶναι οπαρκακικὸ πρᾶγμα ν' ἀποχωρίζεται κανεὶς ἀπὸ τὴ συναναστροφὴ τῶν μουσῶν, νὰ κηρύττῃ τὸν ἑαυτὸ του ἀνάξιο τῆς συντροφικῆς τους καὶ ν' ἀφῇ τὴν τοὺς ἐμορφότερους θροιάμους, μιὰ κι' εἶχεν ὄνειρεν τὴν νὰ σημειώσῃ δημόσια ἐπιτυχία μὲ τὸ πρόσωπό του, τὸ ἡέροισμό του, τὴ γωνίαν του καὶ μὲ τὰ ἔργα του.

Κι' ὅμως ὁ Βίλελμ, εἶχεν ὑπομείνει ἐντελῶς τὶς θυσίες αὐτῆς. Τὸν ἴδιο καιρὸ εἶχεν ἀντιμετωπῇ μὲ ζήλο στὶς ἐμπορικὲς δουλιές. Γιὰ ἐκπλήξη τῶν φίλων του καὶ γιὰ μεγάλη εὐτυχία τοῦ πατέρα του, τοῦ γέροντος — Μάϊστερ, ἔδειξεν ἀούγκριτη δραστηριότητα σὶν Χρηματιστήριό, στὰ γραφεῖα, στὰ καταστήματα. Ἀλληλογραφὰ καὶ λογαριασμοί, καθεὶ πού τοῦ ἐμπιστευόταν, τέλειωναν μὲ τὴν μεγαλειότητα προθυμίας ὅχι, βέβαια, μὲ τὴν διασημὴν αὐτὴ προθυμία, πού βροῖκει τὴν ἀνταμοιβή της σὶν νὰ ἐκτελῇ κανεὶς μὲ τάξη καὶ ἐξασφαλιστικὰ τὸ ὅλο του — τὸ ὅλο πού φαίνεται νὰναι γεννημένος γι' αὐτὸν — ἀλλὰ μὲ τὴν ἡσυχὴ ἐκείνη συναίσθησης τοῦ καθήκοντος, πού πηγάζει ἀπὸ κάποια σιοχαστικὴ πρόθεση καὶ βροῖκει μέσα σὶν ἑαυτὸ της τὴν ἀξία της. Εἶχε πειστῇ, ὅτι ἡ ἀφοσίωση αὐτὴ στὴ δουλειά, ὅσο σκληρὴ κι' ἂν ἦταν ἡ δοκιμασία, τοῦ εἶχεν ἐπιβληθῇ ἀπὸ τὴν τύχη γιὰ τὸ καλὸ του. Κ' ἔχαιρε πού εἶχε ἔγκαιρα ξαναγυρίσει, ἂν καὶ τοῦ ἦταν ἀρκετὰ σκληρὸ, σὶν ἴσοι δρόμοι τῆς πραγματικῆς ζωῆς, ἐνῷ ὅλλοι ἐξέλειον ἀρρότερα μὰ καὶ σκληρότερα τὰ σφάλματα, ὅπου τοὺς εἶναι σπορώξει τὰ ξεγελάσματα τῆς νύκτις. Ἐπειδὴ εἶνε φυσικὸ τοῦ ἀνθρώπου ν' ἀπογεύῃ μέσα τὴν τοῦ ἑαυτοῦ, ὅσο περισσότερο καιρὸ μπορεῖ, νὰ ἀπολογηθῇ, ὅτι ἐγελάστηκε σὶν δρόμο του, καὶ νὰ παρὰ τὴν ἡσυχίαν αὐτὴν ἀλήθεια, πού τὸν ἀπελπίζει. Ἐκφορτοῦν καὶ σὶν σχέση μὲ τὴν ποίησιν καθὼς καὶ μὲ τὸ θέατρο. Ἀλλὰ τὸν ἐξασπάζον ἀκόμη λίγος καιρὸς γιὰ νὰ καταστήσῃ μέσα του ὅλες τὶς χίμαιρας.

Ἰσάμε τότε εἶχε γελάσει σὰν ἄνθρωπος ὅτι εἶχε γῇ ἀπὸ τὴν τὴν πέννα του μὲ τὰ πρῶτα ξεσπάσματα τοῦ πνεύματός του. Ὅλα τὰ χειρῶν ἔργα του, δεμένα σὲ πλίκους, ἦταν ἀραδιασμένα σὶν βάθος τοῦ σεντονικοῦ, ὅπου τὰ εἶχε βάλει. Ἐνῷ τ' ἀνοίγειν, ἐνωίωσε νὰ τὸν κυριεύῃ κάποιο αἶσθημα, πολὺ διαγορευτικὸ ἀπὸ κείνο, πού ἐδοκίμαζεν, ὅταν τ' ἔβλεπε ἔκεῖ. Κάθε φορὰ, πού ἔνα γράμμα, γραμμένο σὲ κάποιες περὶ σὶν καὶ σιχαρισμένο ἀπὸ μᾶς, μᾶς ἔρχεται πίσω, χωρὶς νὰ γιτάσῃ σὶν ἡλίο, πού τοῦ τὸ εἶχαμε στείλει, νοιώθουμε ἐνῷ ὅστερ' ἀπὸ καιρὸ σπάζουμε τὴν ἴδια μας τὴ σιχαρίδα καὶ ξαναδιαβάζουμε τὰ ἴδια μας λόγια, κάποιαν ἀλλαγὴ σὶν ἑγὼ μας, πού τὸ ἐξετάζουμε καὶ τὸ κρίνουμε σὰν νὰ πρόκειται γιὰ κανένα ἕτερο. Παρόμοιο αἶσθημα ἐκείναι καὶ τὸ Βίλελμ, ὅταν ἔλινε τὸν πρῶτο πλίκου τῶν χειρῶν ἔργων κι' ἔδειξεν ἓνα - ἓνα τὰ τετράδια στὴ γωνία, πού ἔβλεπε τὴν ἐδυνάμωσαν. Τὴ στιγμὴν ἐκείνη ὁ Βέρνερ, ὁ στενὸς φίλος τοῦ Βίλελμ, ἐπῆλθε κι' ἐρώτησε σαστισμένος τί εἰσήμαινε ἡ γλῶσα αὐτὴ, ἡ τόσο ζωηρὴ, καὶ γιὰτὶ αὐτὴ ἡ θυσία.

— Θέλω νὰ δείξω, εἶπεν ὁ Βίλελμ, ὅτι εἶμαι σὸν ἀποφασισμένος ν' ἀφίσω ἓνα ἐπάγγελμα, πού δὲν εἶμαι γεννημένος γι' αὐτό.

Καὶ τελειώνοντας τοὺς λόγους τούτους ἔδειξε

στη ζωιά το δεύτερο πλίκιο. 'Ο Βέρνερ θέλησε να τὸν κρατήσῃ· μὰ ἦσαν ἀργά.

— Δὲ βλέπω, εἶπε, γιατί παραδίνεσαι σὺς ἐπεβολὰς αὐτὲς. Γιατί τὰ συνθέματα τοῦτα, μ' ὅσο κι' ἂν δὲν εἶνε τέλεια, πρέπει νὰ καταστραφούν ;

— Ἐπειδὴ ἓνα ποίημα πρέπει νὰ εἶνε τέλειο ἢ νὰ μὴ ὑπάρχῃ καθόλου. Ἐπειδὴ ὅποιος δὲ μπορεῖ νὰ πλησιάσῃ τὴν τελειότητα πρέπει νὰ μὴ θάγῃ χεῖρι σὺς τέχνες καὶ νὰ προσυλάγεται παραπολὺ ἀπὸ τὰ ξεγελάσματα τοῦ εἶδους αὐτοῦ. Σὲ κάθε ἄνθρωπο ὑπάσχει κάποια ἀόριστη ἐπιθυμία νὰ μιμείται, διὸ βλέπει μὰ ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ δὲ δείχνει καθόλου, πῶς ἔχουμε μέσα μας καὶ τὴ δύναμη νὰ πραγματοποιοῦμε διὸ καταπιανόμαστε. Κοίταξε τὰ παιδιὰ, ποὺ κάθε φορὰ, ποὺ ἴδουν τοιοῦτάς τις περὶ ἀπὸ τὴν ποιότητα, ἐπιθυμοῦν πολλὸ κι' αὐτὰ νὰ σκαρφαλάνουν σὺς σκελίδες καὶ σὺς πατερὰ γιὰ νὰ δοκιμάζουν νὰ κρατιοῦνται σὲ ἰσορροπία κ' ἐξακολουθοῦν τὸ γύμνασμα τοῦτο ἴσαμε ποὺ τὰ νοιώσουν τὸν ἐαυτὸ τους νὰ σπρῶγεται σὲ μίμησιν ἄλλου εἶδους. Δὲ γίνεται τὸ ἴδιο καὶ σὺν κύκλῳ τῶν φίλων μας; "Οταν δίνῃ συναυλία ἓνας δεξιότητος μουσικὸς, πάντα θορόσκονται ἄνθρωποι, ποὺ ἀρχίζουν ἀμέσως νὰ μαθαίνουν τὸ ἴδιο ὄργανο. Μὰ πόσοι παραστρατίζονται! Καλὸντος ἐκεῖνος, ποὺ καταλαβαίνει ἔγκαιρα, πῶς οἱ ἐπιθυμίες του προμηθοῦν κακὰ γιὰ τὴν ἰκανότητά του.

"Η συνομιλία ἐξώρησεν. 'Ο Βέρνερ ὑποστήριξε, διὸ δὲν εἶνε λογικὸ, μὲ τὴν πρότασιν πῶς δὲ θὰ φτάσουμε ποτὲ στὴν ἀπόλυτη τελειότητα, ν' ἀρνιόμαστε τὸ τάλαντο, ἐπειδὴ δὲν ἔχουμε καλαισθησία κ' ἰκανότητα γι' αὐτὸ παρὰ μόνο σὲ κάποιο μέτρο.

— Ὑπάρχουν, εἶπε, πολλὲς ἐγκαιρὲς ὁρῆς, ποὺ μποροῦν νὰ τίς χρησιμοποιοῦμε ἔτσι, καὶ λίγο - λίγο καταρθάνουμε νὰ παραγόμε κατὶ, ποὺ εὐχαριστοῦν τοὺς ἴδιους ἐμᾶς καὶ τοὺς φίλους μας.

Μὰ ὁ Βίλελμ ἐπίμεινε στὴ γνώμη του.

— Ἐχεις λάθος, ἀγαπητέ μου, εἶπε, ἂν νομίζῃς διὸ ἓνα ἔργο, ποὺ ἡ πρώτη ἰδέα του πρέπει νὰ γεμίσῃ ὅλη τὴν ψυχὴν μας, μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ σὲ ὥρες διάφορες καὶ ξεχωριστὰς ἀπ' ἑαυτὸν καὶ ἐκεῖ. "Οχι· ὁ ποιητὴς πρέπει ν' ἀφιερώνεται ὁλόκληρος σὲ ἀγαπημένα δημιουργήματά του καὶ νὰ ζῇ μέσα σ' αὐτὰ ὁλόκληρος. Αὐτὸς, ποὺ ὁ σὺνταξὶς τὸν ἐπροίκισε τόσο πολὺ τιμα μὲ ὅλα τὰ ἐσωτερικὰ δῶρα καὶ γιὰ τὴν μέσῃ σὲ τὴν θῆκη του κάποιο θησαυρὸν, ποὺ ἀνταρτίζει ἀδιάκοπα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἐαυτὸν του, πρέπει σὺ καταρτίζῃ τὸν γιὰ τὸν ἐξωτερικὸν θόρυβον νὰ ζῇ μὲς στὴ μέσῃ τῶν θησαυρῶν του, στὴν ἡρεμὴν αὐτὴ μακαριότητα ποὺ ὁ πλούσιος μάταια γυρεύει νὰ τὴν ἀποκτήσῃ σιωπάζοντας ἀγαθὰ. Δὲς πῶς οἱ ἄνθρωποι τρέχουν πίσω ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν εὐχαρίστησιν. οἱ ἐπιθυμίες τους, οἱ ἀγῶνες τους, τὸ χρεὶμά τους, ὅλα κινηθοῦν ἀδιάκοπα ἐκεῖνο, ποὺ ὁ ποιητὴς τὸ ἔχει δεχθῇ ἀπὸ τὴ φύσιν τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ κόσμου, τὸ χάρισμα νὰ νοιώθῃ τὸν ἐαυτὸν του νὰ ζῇ μέσα σὺς ἄλλους, τὴν ἀρμονικὴ ἐπικοινωνίαν μὲ τόσα πράγματα συχνὰ ἀσυμβίβαστα. Τί κάνει λοιπὸν τὸν ἄνθρωπο τόσο ἀνήσυχον, παρὰ τὸ διὸ δὲ μπορεῖ νὰ συμβιβασθῇ τίς ἰδέας του μὲ τὰ πράγματα, τὸ διὸ ἡ ἀπόλαυσιν τοῦ ξεγεύγει ἀπὸ τὰ χεῖρα του, διὸ αὐτὸ, ποὺ ἐπιθυμῇ, ἔρχεται πολὺ ἀργά καὶ διὸ τὸ καθεὶ ποὺ πιτυχαίνει ἢ ἀποκτείνει δὲ φέρει καθόλου

στὴν καρδιά του τὴν ἐνέργεια ἢ τὴν ἐντύπωσιν, ποὺ περιμένει ἀπὸ διὸ τὸν ἐκρατοῦσε σκλάβος του γιὰ πολὺν καιρὸ ; "Η μοῖρα ὕψωσε τὸν ποιητὴν ἀπάνω ἀπὸ ὅλες αὐτὲς τίς ἀθλιότητες. Βλέπει τὴν ἀτέλειωτην ταραχὴν τῶν παθῶν, τῶν οἰκογενειῶν, τῶν κρατῶν. βλέπει τ' ἅλυστα αἰνίγματα τῶν λαθῶν, ποὺ ἡ ἐξήγησίν τους συχνὰ κρέμεται μονάχ' ἀπὸ ἓνα μονοσύλλαβο, νὰ προσενοῦν διχόνοιες ἀδιήγητες κι' ὁλέθριες. Νοιώθει μὰ διὸ, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἢ χαρούμενος ὑπάρχει στὴν ἀνθρώπινη μοῖρα. "Οταν ὁ ἄνθρωπος τοῦ κόσμου στὴ μελαγχολία, ποὺ τὸν τρώει, σέρνεται μέσα στὴ ζωὴ μὲ τὸ βάρος μεγάλης δυστυχίας, ἢ ξετρελλασμένος ἀπὸ τὴ χαρὰ τρέχει ἐμπρὸς ἀπὸ τὴ μοῖρά του, ἢ ψυχὴ τοῦ ποιητῆ, ἢ τόσο εὐκολοσυγκίνητη, ἢ τόσο εὐαίσθητη θαδίζει, ὅμοια μὲ τὸν ταξιδιάρη ἥλιο, ἀπὸ τὴ νύχτα στὴν ἡμέρα κ' οἱ ἀρμονίες τῆς ἡσυχίας του ἀρχίζουν σὲ γλυκὲς μελωδίες τὴν ὁμοφωνίαν τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πόνου. Γεννημένο σὺν ἴδιον τὸ θάθος τῆς καρδιάς του τὸ γλυκὸ τῆς σοφίας λουλοῦδι, μεγαλώνει ἐκεῖ ἵσχυα κ' ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ὀνειρεύονται ἐμπνητοῖ, ἀδιάκοπα λυπημένοι ἀπὸ τίς τερατώδεις ἀπειρίες, ποὺ σκλαβώνουν ὅλες τίς αἰσθησὲς τους· ζῇ αὐτὸς, τὴ ζωὴ τοῦ ὀνειροῦ καὶ τὰ πρὸ ἀλλόκοτα περιστατικὰ εἶνε γι' αὐτὸν τὰ μελλούμενα μὰ καὶ τὰ περασμένα. "Ετοι ὁ ποιητὴς εἶνε μονομιᾶς δάσκαλος, προφήτης, φίλος τῶν Θεῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ πῶς θέλεις ὅτερον ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ὁρῶν νὰ ταπεινωθῇ γιὰ νὰ κἀνῃ ἓνα ἄλλιο ἐπάγγελμα ; Αὐτὸς, ποὺ εἶνε πλασμένος σὺν τὸ πνεῦμα γιὰ νὰ πετᾷ ἀποπάνω ἀπὸ τὸν κόσμον, γιὰ νὰ χιτῇ τὴ φαλίαν του σὺς πρὸς ψηλὰς κορυφὰς, γιὰ νὰ θρῆσκει μὲ μουμπούκια καὶ μὲ καρπούς, πετιῶντας ἀνάλαφρα ἀπὸ κλαδὶ σὲ κλαδὶ, θὰ συνήθιζε ν' ἀκολουθῇ τίς πατημασιὰς σὺν τὸ σκυλὶ ἢ ἴσως ἀλυσσοδεμένο νὰ φυλάτῃ μὲ τὰ γανγίσματά του μιὰν ἐξοχικὴν αὐλὴν ;

"Ο Βέρνερ τὸν ἄκουσεν ὥς τὸ τέλος σαστισμένος.

— Κατὰ τὴ γνώμη σου, ἐφώνησε, ἔπαρσεν οἱ ἄνθρωποι, φτιασμένοι σὺν τὰ πνεῦμα, νὰ μποροῦν χωρὶς νὰ γνέθουν καὶ νὰ ὑφαίνουν, νὰ περνοῦν ἡμέρες παντοεινὰ εὐτυχιόμενες μὲς σ' ἀδιάκοπην εὐχαρίστησιν. "Α ! ἂν μποροῦσαν μὲ τὸ ἔμπαι τοῦ χειμῶνα, γιὰ νὰ μὴ γνωρίζουν τὴ στέρησιν, νὰ φτάνουν γλήγορα σὺς μακρινὰς χῶρας, ὅπου θὰ εἶχαν τὸ καταρτίζῃ τους γιὰ τὰ κρῦα !

— "Ετοι ἐξοῦσαν οἱ ποιητὲς, εἶπεν ὁ Βίλελμ, τὸν καιρὸ ποὺ ψηφοῦσαν περισσότερον τὴν εὐγένειαν καὶ τὸ πνευματικὸν μεγαλεῖον κ' ἔτσι ἔπαρσεν νὰ ζοῦν ἀκόμῃ. Ἀρκετὰ πλούσιοι ἀπὸ τὰ ἐσωτερικὰ χαρίσματα τους, λίγα πράγματα εἶχαν νὰ ζητοῦν ἔξω : ἡ δύναμις νὰ μοιράζοντο τοὺς ἀνθρώπους αἰσθημάτων ὥρατα, εἰκόνας ὑπέροχες, ἐκφρασμένες μὲ λόγια καὶ μελωδίες ἀρμονικὰς, κρατοῦσε τότε τὸν κόσμον κάτω ἀπὸ τὴ γοητεία καὶ ἀποτελοῦσε γιὰ τοὺς προνομιούχους πνεύματα κληρονομία. Στὴν αὐλὴν τῶν βασιλιάδων, σὺν τραπέζι τῶν πλουσίων, σὺν σπύρῃ ἐκείνων, ποὺ ἀγαποῦσαν ἢ ὑπόφευγαν, τοὺς ἄκουαν, κλείνοντας τ' αὐτὰ καὶ τὴν ψυχὴν σὲ κάθε ἄλλο ξὺς λόγιασμα, ὅπως διατῇ μεθ' ἡμῶν καθεὶς ἀπὸ εὐτυχίαν καὶ ὅπως σταματᾷ μαγεμένος διὰν ἀπὸ τὸ βᾶθος τοῦ δεινότητος, ὅπου περιδιαβάει, ἀκούει νὰ φτάνῃ ἴσως, αὐτὸν ὀνειρᾷ καὶ παθητικῇ ἢ φανταστικῇ ἴσως, αὐτὸν ὀνειρᾷ καὶ παθητικῇ ἢ φανταστικῇ ἴσως.

τοῦ ἀηδονιοῦ. Εὐρισκαν παντοῦ φιλόξενη ὑποδοχή καὶ ἡ κατὰστασή τους, ἡ φαινομενικὰ ταπεινὴ, τοὺς ἀνύψωνε περισσότερο. Ὁ ἥρωας ἐχειροκροτοῦσε τὰ τραγοῦδια τοὺς κ' ὁ κατακτητὴς ἐδειχνε σεβασμὸν σὸν ποιητὴν, ἐπειδὴ καταλάβαινε πὼς δίχως αὐτὸν ἡ τερατώδης προσωπικότητά του δὲ μπορούσε νὰ περάσῃ πάνω στὴ γῆς παρὰ σὰν ἀνεμοζάλη. Οἱ καρδιές, ποὺ ἀγαποῦσαν, μὲς σὲ ἐπιθυμίες τοὺς καὶ σὲ χαρές τοὺς, ἐδοκίμαζαν αἰσθήματα γλυκὰ, σὰν ἐκεῖνα ποὺ ἐβγαίνουν ἀπ' τὰ ἐμπνευμένα χεῖλη τοὺς ἀκόμη κ' ὁ πλούσιος δὲν εἰδεν ἀξία στὰ πλοῦτή του, στὰ εἰδωλά του, παρὰ ἐπειδὴ τοῦ παρονοιάζονταν μὲ τὴ λάμπη, ποὺ τοὺς ἐχάριζε τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητῆ. Τέλος ποῖος ἀνύψωσε τὸν ἄνθρωπο ἴσαμε τοὺς θεοὺς καὶ ποῖος ἔκαμε τοὺς νὰ κατεβῶναι σὲ γῆς, παρὰ ὁ ποιητὴς;

Τέτοια ἦταν ἡ πνευματικὴ κατὰστασις τοῦ Βίλεμ. Τὸ πάθος, ποὺ ἐνόμιζε πὼς τὸ εἶχε δαμάσει, ξαναγεννιόταν ζωντότερο. Ἐφτανε μὴ λέξη, ἕνα περιστατικὸ νὰ τὸν ξαναφέρει σὲ τὴν ἰδέαν, ποὺ ἀγωνίζονταν νὰ τὴν διώξῃ. Ὁ γέρο-Μάιστερ, μὴν ξέροντας τὴν αἰτία τῆς ἀρρώστιας του, δὲν μπορούσε νὰ φαντασθῇ, πὼς ἕνας νέος ποὺ ἐδειχνε ἰσάα προτερήματα γιὰ τὸ ἐμπόριο, εἶχε ἐνοικια τὸσο λίγο πεζά. Μολοντοῦτο στοχαζόταν, διὰ τὰ ταξίδια θάφερον ἴσως κάποια ἀλλαγὴ σ' αὐτὴ τὴν ἀμιλησία, σ' αὐτὴ τὴ θλίψη, ποὺ δὲν ἦταν σὺνηθα τὰ κύρια γνωρίσματα τοῦ χαρακτῆρα τοῦ γιου του. Κι' ὁ Βίλεμ ὁ ἴδιος ὁμολογοῦσε ἀπὸ μέσα του, πὼς αὐτὸ ἦταν τὸ καλλίτερο μέσο γιὰ ν' ἀποφύγῃ τοὺς πειρασμοὺς ποὺ τὸν ἐνοχλοῦσαν πάλι. Ὁ γέρο-Μάιστερ λοιπὸν κ' ὁ συντάκτης του δὲν ἐκοπίασαν νὰ τὸν πείσουν.

(Ἔχει συνέχεια)

(Μετάφρασις ΗΛ. Π. Β.)

ΟΙ ΙΔΕΕΣ ΤΟΥ

Σ' ἕνα ἄρθρο μου μὲ τὸν τίτλον «Μεταπολεμικοὶ Στοχασμοί», ποὺ εἶχε δημοσιευθῇ στὸ πρῶτο φύλλον τοῦ «Νουμά», γράφοντας γιὰ τὴν ἀλλαγὴ, ποὺ γίνεταίς ἰδέες καὶ στὰ ἰδανικά τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ γιὰ τὴ συνκόλουθι ἀλλαγὴ, ποὺ θὰ γίνῃ στὴν κρίση μας γιὰ τοὺς ποιητὲς καὶ καλλιτέχνες, ποὺ τὸ ἔργον τους στηρίζεται στὰ ἰδανικά αὐτά, διατύπωσα καὶ τὸ συμπεραστικὸ στοχασμὸν. «Σήμερα π. χ. ἡ ἰδέα τῆς στενῆς πατρίδος συνταυτισμένη μὲ τὴν ἰδέαν τοῦ Κράτους... ἀρχίζει νὰ ξεπέφτῃ στὴν κρίση μας καὶ στὸ λογικὸν μας, ἀρχίζει νὰ μᾶς φθάνει σὰν κάτι ἔξω ἀπὸ τὴν ἀνώτερη ἡθικότητα τῆς ἀνθρωπότητος. Κι' ὅταν ἔχουμε τέτοια ἀντίληψη τῆς ἰδέας τῆς πατρίδος, πὼς θὰ μὴ πορρὴ νὰ μᾶς συγκινήσῃ ὁ πατριωτισμὸς ἔξω ἀπὸ τὸν «Περσὸν» τοῦ Αἰσχύλου... καὶ πὼς θὰ ὀποιοδῇποτε ἄλλο πνευματικὸν δημιούργημα, βγαλμένο ἀπὸ ἰδεολογία, ποὺ σήμερα ἢ αὔριο δὲ θὰ τὴν τιμοῦμε;»

Ὁ κ. Σπ. Μελάς γιὰ νὰ χτυπήσῃ τὴ σοσιαλιστικὴ κίνησι (δηλαδὴ αὐτὸς θαρρεῖ πὼς τὴ χτυπάει) γράφει. «Ὁ Αἰσχύλος δὲν ἀξίζει πέντε παράδες διὰ τοὺς ἀνθρώπους τούτους. Εἶνε νοικοκύρης... εἶνε ἀστὸς... Εἰς ἑλληνικὸν περιοδικὸν τοῦλάχιστον, ὅπερ ἐμνήθη ἔσχάτως εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Μπολσεβικισμοῦ, ἐξεδάσαμε μὲ πολλὴν ἡλικότητα καὶ τοῦτο σὺν τοῖς ἄλλοις,

λοις, διὰ δὲν κισθανόμεθα πλέον τοὺς «Πέρσας» του, αὐτὸ τὸ λαμπρὸν δραματικὸν ποίημα τῆς κοσμοϊστορικῆς νίκης. Δὲν εἶνε σοσιαλιστικόν. Εἶνε τὸ ἄνθος ἐθνικοῦ ἀγῶνος κλπ.»

Ἡ παρὰμύρφωσις καὶ τῶν λόγων μου καὶ τοῦ συλλογισμοῦ μου εἶνε φανερά. Ἐμένα ὁμως δὲ μὲ ξαφνίζει. Τὸ πρῶγμα τὸ συνηθίζει παραπολὺ ὁ κ. Μελάς. Γιὰ νὰ κἀν πνεῦμα (χωρὶς ὁμως καὶ νὰ καταλαβαίνει, διὰ μὲ τὸ νὰ κἀν κανεὶς πάντα ἀνεῖξια δεικνύει τὴν ἑλλειψὴ πραγματικῆς ἀξίας του) παρὰμυρφώνει τὰ λόγια, τὴν ἰδέαν τῶν ἄλλων. Τὸ συνήθισε τόσο, ὥστε νὰ παρὰμυρφῶν καὶ τὰ λόγια ξένων συγγραφέων, ποὺ παραθέτει στὰ διάφορα γραφόμενά του, παρὰμυρφώνει τὴν δικήν του ἰδέαν, τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του. Βρῆτε ἂν πορρὴτε ἕνα Μελά, ποὺ νὰ εἶνε ὁ ἴδιος σὲ γνώμης του διὰ ἡμέρας μονάχα. Τώρα τελευταῖα ὁμως ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ συνεργάζεται μὲ παραλήδες (Ἐταιρεία Ἑλληνικοῦ Θεάτρου) κ' ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ κἀν μικρὴ γνωριμία μὲ κάποιο ἔργο τοῦ Λεοντὰ Μπωλιέ (μὲ τὴν μεσολάβησιν, καθὼς λένε, τοῦ οἰκονομολόγου κ. Λεόντ. Οἰκονομίδου) ἐνοιωσε πᾶς ὁ ἄνθρωπος, διὰ εἶνε «νοικοκύρης» κ' ὅτι τόσο καιρὸ παρὰμυρφῶνε τὸν ἑαυτὸν του. Κ' ἔτσι ἔρχεται μὲ παραποίηση τῶν στοχασμῶν τῶν ἄλλων νὰ διαλαλήσῃ τὴν ἀστικὴν του πίστην καὶ νὰ μᾶς κἀν κ' ἐμᾶς νὰ πιστεύοιμε, διὰ ὅρρῃ πᾶς τὴν ὄντοτήτά του. Νὰ τὴ χαιρέται καὶ νὰ τὸν ὀδηγῇ πάντα νᾶναι ἄνθρωπος τόσο καλῆς πίστεως, ὅσο κ' ὅταν γράφῃ: «Κατὰ τὸ σύστημά των (τῶν σοσιαλιστῶν δηλαδὴ) ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται πρῶτον ἀπὸ στόμαχον, δεύτερον ἀπὸ στόμαχον, τρίτον ἀπὸ στόμαχον.»

Νὰ συζητήσοιμε ἄλλο μὲ τὸν κ. Μελά ἐπάνω σὲ τέτοια ζητήματα δὲν τῶοιμε σκοπὸ ἐπειδὴ νοιώθοιμε πὼς δὲ θὰ τὰ βγάνοιμε πέρα μ' ἀνθρώπους, ποὺ τῶοι τὸ φυσικὸν τοὺς νᾶναι στὴ σιζήτησίν τοὺς κακόπιστοι. Μήτε καὶ θὰ τοὺ ἀπαντήσοιμε τίποτε σ' ὅσα καὶ ἂν γράψῃ, ἐπειδὴ ξέροιμε πὼς τὸ καθεὶ τὸ κάνει ἀφορμὴ νὰ μιλήσῃ γιὰ τὸν ἑαυτὸν του, ὅσο καὶ νὰ παρὰμυρφῶν ἰδέας, στοχασμοὺς ἄλλων γιὰ νὰ λέῃ ὅτι τὸν συμφέρει κ' ὅτι τοῦ ἀρέσει, καὶ δὲν ἔχοιμε καθόλου καιρὸ νὰ ἐξυπηρετοῦμε τὴν μικροαδυναμίαν του.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Μαθαίνουμε θετικὰ πὼς τὸ «Ἀριστεῖον» τῶν Γραμμάτων τὸ παίρνει ἐφέτος ὁ ποιητὴς τῶν «Τραγοιδιῶν τῆς Φυλακῆς» κ. Ἰ. Μ. Λαμβέργης. Πρῶτος ἐπιλαχὼν ἔρχεται ὁ κ. Ρ. Φιλόρας.

— Ἰσως στὸ ἐρχόμενο φύλλον, ἂν ἔχοιμε τόπον δημοσιεύοιμε κ' ἄλλα τραγοῦδια ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Bonosenectius «Μύρδην» — Φίγδην». Λυπούμαστε ποὺ μᾶς εἶναι δύσκολον νὰ ξανατυπώσοιμε ὁλόκληρον τὸ ἀθάνατον βιβλίον.

— Ὁ «Νουμάς» ἀναγκάζεται νὰ δηλώσῃ, μὴ γιὰ πάντα, πὼς δὲ θ' ἀσχοληθῇ ποτὲ μὲ διάφορους **Βωμολόγους** νεανίσκους ποὺ πρὶν μάθουν ἀκόμα νὰ γράφουν ἄρχισαν ν' ἀσεβοῦν.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΗΜΕΡΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ «ΤΥΠΟΣ»

Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Αρχισυντάκτης: ΗΛ. ΒΟΥΓΙΕΡΙΑΝΣ

= Γραφεία, Σοφοκλέους Ἀριστείδου =

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερικοῦ: Ἐτήσια Δρ. 10. — Ἐξάμηνος Δρ. 6. —

Ἐξωτερικοῦ: Φρ. 15. — Φρ. 8. —

Ἐκαστον φύλλον λεπτὰ 25

Ἀγγελίαι καὶ διαφημίσεις διαχ. 2 ὁ στίχος.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΠΕΡΙΤΤΟ θαρροῦμε νὰ συστήσουμε ξεχωριστὰ στοὺς ἀναγνώστες μας τὴν πολιτικοκοινωνικὴ μελέτη τοῦ κ. Α. Παυλίδου ποὺ ἀρχίσουμε ἀπὸ τὸ σημερινὸ μας φύλλο. Ἡ μελέτη αὐτή, γραμμὲν ἐπίτιδες γιὰ τὸ «Νουμᾶ» θὰ κρατήσει ἕξη ἕως ἑπτὰ φύλλα, ἴσως καὶ περισσότερα, γιατί ὁ κ. Παυλίδης, ποὺ σπούδασε πολιτικὰς ἐπιστήμας στὴν Ἑλβετία καὶ κατέχευε ἐπιστημονικὰ τὸ μεγάλο ζήτημα, δὲ θὰ περιοριστεῖ μόνο στὴν ἱστορικὴ του ἐπισκόπηση, μὰ θὰ ξετίσει καὶ τὴ σημερινή του ἐξέλιξη, δείχνοντας πῶς τὸ δέχτηκε καὶ πῶς θὰν τὸ δεχτεῖ ἡ κάθε κοινωνία καὶ ποὺ μπορεῖ νὰναι, γλήγορα ἢ ἀργά, ἢ ἐπίδρασὶ τοῦ καὶ τ' ἀποτελέσματά τοῦ στὸν κάθε λαὸ. Ὁ «Νουμᾶς», ποὺ στὸ πρόγραμμά του μέσζ εἶναι ἡ ἀπὸ περιοπῆς ἐξέταση καὶ παρακολούθησής τῃς σοσιαλιστικῆς κίνησις, λογιέται εὐτυχὴς ποὺ στὸν κ. Παυλίδη βρῆκε τὸν πῶς κατάλληλο καὶ τὸν πῶς καλοσυνείδητο ἐρευνητὴ της.

ΚΙ ὁ καμμένος ὁ μπάρμπα Φορτούνιο, ξικολουδεῖ, ἢ τὸ σωστότερο ξινάρισε πάλι νὰ ταξιδεύει μὲ τὸν ἀρχιμπα. Ὁ μπάρμπα Φορτούνιο, ποὺ στὰ νῆα του εἴτανε φρινατικὸς σοσιαλιστὴς καὶ μάλιστα συνδικαλιστὴς τοῦ περιφημοῦ «πατριῶ», ποὺ πάει νὰ πεί μπόλσεβικο, ξιναγύρισε πάλι στὸν Ἀστισμό, καὶ τὰ βάζει μὲ τὸ «Νουμᾶ» καὶ μὲ τοὺς συνεργάτες του, παραμορφώνοντας τὰ λόγια τους καὶ κατακεραυνώνοντας μὲ μπαγάτικες ἐξυπνάδες τοὺς πάντας καὶ τὰ πάντα. Ὁ μπάρμπα Φορτούνιο δὲν κάνει μὲ τὸ σοσιαλισμὸ τίποτα λιγότερο ἀπὸ κείνο ποὺ ἐκάνανε οἱ καθαρευουσιάνοι τοῦ προϊστορικοῦ καιροῦ μὲ τὸ δημοτικιστικὸ ἀγῶνα, δημιουργώντας τὴν «Κεχριμπάρα» καὶ τὴ «Σοφία σουζα» καὶ τᾶλλα τέτια μασκαράλῃκια, γιὰ νὰ θάψουν τάχα μ' αὐτὰ τὸ ζήτημα. Μὰ ὅσο θάφτηκε ὁ δημοτικιστικὸς ἀγῶνας μ' αὐτά, ἄλλο τόσο

θὰ θαφτεῖ καὶ ὁ σοσιαλιστικὸς ἀγῶνας μὲ τὶς μπαγάτικες ἐξυπνάδες τοῦ μπάρμπα Φορτούνιο.

ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΣ εἶναι Ρούσσινη λέξη καὶ σημαίνει Μαξιμαλιστὴς. Καὶ Μαξιμαλιστὴς πάλι εἶναι ὁ σοσιαλιστὴς τῶν ἀκρῶν, ὁ συνδικαλιστὴς, καὶ κατὰ ἀκόμα παραπάνω, ἂν θέλετε. Τί ἐγινε ὁμως ἐδῶ; Οἱ πολέμοι τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀγωνίζονται νὰ δώσουν στὴ λέξη μὴν ἀοριστίαν, μιὰ σκοτεινάδα, καὶ μπερδεμένο τέλος πάντων ποὺ ν' ἀφίνει τὸν καθένα ὅπως θέλει νὰν τὴ μεταχειρίζεται. Ὅπως δηλ. ἐγινε καὶ μὲ τὸ ἀνόητο ἐπίθετο «μαλλιαρὸς», ποὺ τὸ δημιουργήσαν οἱ πολέμοι τοῦ δημοτικισμοῦ.

— Καλὰ, σοὺ λέγανε τότες, δημοτικιστὴς, μὰ καὶ μαλλιαρὸς;

Τὸ ἴδιο ἄρχισε νὰ γίνεται καὶ τώρα.

— Καλὰ, σοὺ λένε, σοσιαλιστὴς, μὰ καὶ μπόλσεβικος;

Οἱ μπαγαπόντες, βλέπετε, ἀντιγράφουν ἀλλήλους.

Ο ΝΟΥΜΑΣ δὲν εἶναι «Ἑλληνικὸν περιοδικὸν ὅπερ ἐμυήθη ἐσχάτως εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Μπολσεβικισμοῦ», καθὼς σαλιαρίζει σὲ νέο χιονογράφημά του ὁ γνωστὸς ὑπερλόγιος. Ὁ «Νουμᾶς» ἀπὸ τὰ 1907 εἶχε ἀνοίξει τὶς στήλες του στὴν ἀκαδημαϊκὴ σοσιαλιστικὴ συζήτηση, ἀπὸ τὴν ἴδια δηλ. ἐποχὴ ποὺ καὶ ὁ γνωστὸς ὑπερλόγιος, συνδικαλιστὴς τότες, ἔγραφε σ' ἄλλο λόγιο, σοσιαλιστὴν καὶ αὐτὸν τότε, ποῦμενε στὸ Μόναχο, νὰ κατεβεῖ μιὰν ὥρ' ἀρχύτερα στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ μποῦν ἐπικεφαλῆς τοῦ σοσιαλιστικοῦ ἀγῶνα καὶ νὰ βάλουν τὰ πράματα σὲ τάξη. Ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

ΔΕ θὰ χειροκροτήσουμε τὸ λοχία Ζάχαρη, ποὺ γυρίζοντας ἀπὸ τὸ Μέτωπο σκότωσε τὴ γυναῖκα του, γιατί τὴ βρῆκε ἄπιστη ἀφοῦ τάχε φτειάξει, στὴν ἀπουσία του, μ' ἄλλον. Αὐτὰ τὰ ζητήματ' αὐτῆς τῆς τιμῆς δὲ μᾶς συγκινοῦν καθόλου. Δὲν τὸ ἀρνιούμεστε πῶς ὁ ἄνθρωπος ποῦμενε δυὸ χρόνια ὀλάκερα στὸ Μέτωπο, εἶχε ὅλα τὰ δικαιώματα νὰ ὀνειρεύεται, γυρίζοντας στὸ σπίτι του, νὰ βρεῖ ξεκουραστικὴ ἀγάπη, μὰ σὰ δὲν τοῦ εἴτανε γραφτὸ νὰ τοῦ τὴ δώσει ἡ γυναῖκα του, πολὺ λιγότερο θὰ τοῦ τὴν ἔδανε τὸ μαχαῖρι ἢ τὸ πιστόλι ποὺ μεταχειρίστηκε. Τὸ Μέτωπο, τοῦ χθεσινοῦ πολέμου μάλιστα, τὸ φανταστήκαμε πάντοτε σὰν ἓνα σκολειὸ ἀξιο νὰ δώσει στὸν ἄνθρωπο πλατύτερα καὶ γενικώτερα ἰδανικά καὶ νὰ τὸν ξελευτερώσει ἀπὸ τὴν ἀστικὴ σκλαβιά μιᾶς ἄπιστης γυναίκας.

ΤΟ ΝΕΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ

Ἡ εκπαιδευτική μας «μεταρρύθμιση» ἦ πῶ σωστά «ἀναγέννηση» ἄρχισε νὰ γίνεται οὐσιαστική. Φαίνεται, πῶς ὕστερ' ἀπὸ τὶς συζητήσεις, πὺ μποροῦνε νὰ ὀνομαστοῦν προδρομικὲς, ἐστερεώθηκε κ' ἡ ἀπόφαση νὰ πραγματοποιηθῇ τὸ συμπέρασμα, πὺ ἐβγαίνειν ἀπὸ αὐτές. Μὲ τὴν πραγματοποίηση τούτῃ δὲ μποροῦμε βέβαια νὰ ποῦμε καὶ πῶς ὅλα ὅσα ἔχουν σχέση μὲ τὴν εκπαιδευτική μας ἀναγέννηση καθορίστηκαν τελειωτικά. Ὅχι. ἀρχὴ κάποιας λύσης γίνεται καὶ θὰ χρειαστοῦν ἀκόμη καιρὸς κ' ἄγῶνες, πρὸ πάντων ἄγῶνες, γιὰ νὰ φτάσουμε στὴν τελειωτικὴ ἐπιβολὴ τοῦ σωστοῦ καὶ τῆς ἀλήθειας. Ἡ ἀρχὴ ὅμως τούτῃ, καθὼς γίνεται, πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε. πῶς εἶνε σημαντικό πρᾶγμα, ἐπειδὴ ἡ ἐπιστημονικὴ πεποίθησις ἐφαρμόζεται θαρρετὰ στὴ μεριά, πὺ ἦταν ἡ δυσκολώτερη : στὴ χρησιμοποίηση τῆς δημοτικῆς γλώσσας γιὰ ὄργανο τῆς διδασκαλίας τῶν παιδιῶν, πὺ πρωτοπηγαίνουν σκολιό. Ἀπὸ τοῦτο τὸ σημεῖο ἦταν γραπτὸ στὴν ἐκπαίδευσή μας νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀναγέννησίν της. Τὸ τί σημαίνει ἡ καθυστέρησις αὐτὴ τὸ ξέρουν ὅσοι καὶ λίγο μονάχα ἐπρόσεξαν στὸ εκπαιδευτικὸ μας σύστημα.

Τὶ ἄγῶνες καὶ πόση συζήτησις ἀδικαιολόγητη — ἀδικαιολόγητη, ἐπειδὴ γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀλήθειας δὲν πρέπει νὰ γίνεται συζήτησις — ὡς πὺ νὰ πραγματοποιηθῇ κατ', πὺ ἐξασφαλίζει σταθερὰ τὴν ἠθικὴ ἀνύψωσις τοῦ λαοῦ!... Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, θυμόμαστε, ἐδῶ καὶ δεκατέσσερα χρόνια στὸ ἴδιο τοῦτο περιοδικό, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ ἕνα διαγωνισμὸ γι' ἀλφαριθμητάρια, πὺ εἶχε προκηρύξει ὁ «Νουμάς» εἶχαμε γράψῃ (Νουμάς τοῦ 1905 ἀριθμ. 136), ὅτι, ἐνῶ σ' ἄλλες χώρες συζητοῦσαν ποῖα πρέπει νὰ εἶνε ἡ καλλιτεχνικὴ πὰ μόρφωσις τοῦ παιδιοῦ, στὸν τόπο μας δὲν εἶχαμε ἀκόμη νοιώσει τί πρέπει νὰ μαθαίνουν τὰ παιδιά καὶ μὲ ποῖα γλώσσα νὰ τὸ μαθαίνουν. Δὲν εἶχαμε ἀκόμη μπῆ στὸ ὄλφα τῆς νεώτερης εκπαιδευτικῆς ἐργασίας καὶ τῆς παιδαγωγικῆς ἀλήθειας.

Σήμερα γίνεται τὸ πρῶτο βῆμα γιὰ νὰ μποῦμε στὸ δρόμο, πὺ θὰ ὀδηγήσῃ τὴν ἐκπαίδευσή μας στὴν ἀναγέννησίν της. Τὸ βῆμα, ὅπως φαίνεται ὕστερ' ἀπὸ ὅσα εἶπαμε παραπάνω, δὲν ἦταν μῆτε εὐκόλο, μῆτε δίχως ἐπικίνδυνους περισπασμούς. Πέρυσιν τὸν Ἀπρίλι, ὅταν πρωτοβγήκαν κάπως θαρρετώτερα στὸ φανερό οἱ σκοποὶ ἐκείνων, πὺ ἐνόμισαν ὅτι ἔπρεπε πὰ νὰ κυριαρχήσῃ ἡ ἀλήθεια στὸ εκπαιδευτικὸ μας ζήτημα, ἀρκετοὶ ἐφώνησαν θυμωμένα κ' ὁ καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας κ. Γ. Χατζιδάκις ἐβγήκε μὲ τὸν ἐπιστημονικὸ του ὄγκο νὰ χτυπήσῃ τοὺς σκοποὺς αὐτοῦς. Ἡ πολεμικὴ του ἦταν ἄγρια καὶ κάπως ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς ἐπιστημονικῆς σοβαρότητας καὶ μετριοπαθείας. Ἀνάμεσα σ' ἄλλα ἔλεγε κ' ἔγραφε : «Κύριοι! τὰ εκπαιδευτικὰ ζητήματα ὅσα, ὡς τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, ἔχουν μεγάλην, αὐτόχρημα ἀνυπολόγιστον ἐπίδρασιν ἐπὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους, μελετῶνται ἐπὶ μακρὸν καὶ τοῦτο οὐγὶ ὑπὸ δύο ἢ τριῶν, ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ τούτων ἐμπεριων μὲν τοῦ ἔργου αὐτῶν, πεπαιδευμένων δὲ ὅσον τὸ δυνατόν ἀριστα φιλοσοφικῶς, παιδαγωγικῶς, ἱστορικῶς καὶ γλωσσολογικῶς. Οὗτοι συνεργαζόμενοι συζητοῦσι, μελετῶσι, πειραματίζονται καὶ προβαίνουν εἰς τὰς ἀναγκαίας καὶ δυνατάς ἐκάστοτε κρίνι-

νας μεταρρυθμίσεις, πάντοτε κατὰ μικρὸν, ὥστε νὰ μὴ ἐπέλθῃ ποτὲ ἀπότομος μεταβολὴ καὶ σύγχυσις» τοῦτο ἠλπίεν ἕκαστος, ὅτι θὰ ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῖν. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου ὀλίγοι τινὲς ὥρμησαν ἐπὶ τὸ ἔργον καὶ ὡς αὐτοκράτορες διατάσσουν καὶ ἐπιβάλλουν τὰς θελήσεις αὐτῶν.»

Σ' ἕνα μέρος μπορεῖ νὰ εἶνε ἀληθινὰ καὶ λογικὰ ὅσα διατυπώνει ὁ κ. καθηγητὴς. Μὰ ἅμα στοχαστῇ καὶ νεῖς πόσες ἄκαρπες συζητήσεις ἐγέναν, ἐπειδὴ σ' αὐτὲς ποτὲ δὲν ἐκυριάρχησε τὸ ἐπιστημονικὸ πνεῦμα, παρὰ μόνο τὰ προσωπικά πάθη κ' οἱ ἀτομικοὶ ἀκόμη ὑπολογισμοί, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ δικαιώσῃ ἐκείνους, πὺ εἶχαν τὸ θάρρος νὰ ἐφαρμόσουν τὴ θέλησίν τους. Ὁ ἴδιος ὁ κ. καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας πόση σοφιστεία καὶ πόση ἐπιστημονικὴ ἀνακρίβεια δὲν ἐχρησιμοποίησε στὴν πολεμικὴ του. Κανείς, πὺ μελετᾷ στοχαστικά καὶ πὺ πρὸ πάντων φιλοσοφεῖ ἐπάνω στὴς αἰτίες κάθε μεταρρύθμισης καὶ στὰ πιθανὰ ἀποτελέσματά της, δὲ θὰ πιθυμοῦσεν ἕνα τόσο σοβαρὸ ἔγρημα νὰ λυθῇ μὲ τρόπο αὐταρχικό. Ἀπὸ ὅσα ξέρουμε, κ' ὁ ἴδιος ὁ Ψυχάρης, μ' ὅλο τὸν πόθο του νὰ ἰδῇ γλῶσσα τοῦ σκολιοῦ τὴ δημοτικὴ, φανερὰ ἀποδοκίμαξε τὴν αὐταρχικὴ λύση. Μὰ ὅταν εἶνε φανερώτατο, πῶς συστηματικά καὶ μὲ πείσμα σωρίζονταν ἐμπόδια ἁμέτρητα στὴν ἐφαρμογὴ μιᾶς ἀλήθειας, πὺ ὁ καιρὸς καὶ τὰ πρᾶγματα θρονοτοφονοῦσαν τὴν ἀνάγκη της, ἔπρεπε νὰ μποῦν στὴν ἄκρῃ ὅλοι οἱ δισταγμοὶ καὶ κάθε ἐπιφύλαξις καὶ νὰ γίνῃ τὸ τόλμημα, ἂν εἶνε τόλμημα ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀλήθειας.

Καὶ τὸ τόλμημα ἐγένε. Ἐνα ἀπὸ τὰ φανερώματά του εἶνε καὶ τὸ περιστατικό, πὺ μᾶς ἔδωκεν ἀφορμὴ νὰ διατυπώσουμε τοὺς παραπάνω στοχασμούς. Εἶνε τὸ «ἀναγνωστικὸ τῆς Γ' τοῦ Δημοτικοῦ» τὸ γραμμένο ἀπὸ τὸν κ. Ζαχ. Παπαντωνίου καὶ πὺ ἔχει τίτλο «Τὰ Ψηλὰ Βουνά». Τὸ πρῶτο ἀληθινὸ βιβλίον, πὺ δίνεται στὰ Ἑλληνόπουλα. Δὲ μᾶς συνεπαίρνει ὁ ἐνθουσιασμός γιὰ τὸ ἄρχισμα τῆς μεταρρύθμισης στὴν ἐκπαίδευσιν τόσο, πὺ νὰ μεγαλῶνῃ στὴ δική μας τοῦλάχιστο κρίσις κ' ἡ ἀξία τοῦ βιβλίου αὐτοῦ.

Τὰ «Ψηλὰ Βουνά» γραφῆκανε σύμφωνα μὲ τὰ πορίσματα, ὅπου ἔχει κατασταλάξει ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη. Γιὰ τὴ συγγραφὴ τοῦ βιβλίου τούτου ἐφαρμόστηκε πιστὰ ἡ μέθοδος, πὺ καθόρισαν οἱ πῶ νεώτεροι ἐργάτες τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς, ἡ μέθοδος τῆς ὁμοιομορφίας ἢ ὁμοιογένειας. Ὅλο τὸ ἀναγνωστικὸ εἶνε σὰν ἕνα μεγάλο διήγημα, ἀντίθετα σ' ὅτι ἦταν ὡς τὰ τώρα τὰ τέτοιον εἶδους Ἑλληνικά βιβλία: διάφορα μικρὰ κομματάκια ἀρραδιασμένα ἀσύνδετα τὸ ἕνα μὲ τὸ ἄλλο καὶ σχεδὸν χωρὶς καμιά κεντρικὴ ἰδέα. Μποροῦμε τὸ ἀναγνωστικὸ αὐτὸ νὰ τὸ χαρακτηρίσουμε σὰν ἕνα τελειοποιημένο Ροβισῶνα ἢ Γεροστάθῃ, πὺ ἀπὸ χρόνια πολλὰ ἔχουν πάψει νὰ χρησιμοποιοῦνται στὰ σκολιά.

Καὶ σ' αὐτὸ ἀκόμη τὸ ζήτημα εἶχε καθυστερήσει ἡ εκπαιδευτικὴ μας μέθοδος. Μπαίνει στὸ Ἑλληνικὸ σκολιό ἕνα τέτοιον εἶδος βιβλίου μόνο σήμερον, ἐνῶ ἄλλοι, ὅπως στὴ Γαλλία, στὴν Ἀγγλία, στὴ Γερμανία, ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη ἐφαρμόζει γύρω σὲ μιὰ κεντρικὴ ἰδέα ὅλη τὴ διδασκαλίαν μιᾶς ἡμέρας ἢ καὶ μιᾶς βδομάδας. Παίρνει δηλαδὴ ὁ δάσκαλος γιὰ θέμα τῆς διδασκαλίας του τὸ στόρι ἢ τὸ ψάρι ἢ τὸ χιόνι κ' ἀπάνω σ' αὐτὸ κάνει τὸ μάθημα τῆς ἡμέρας ἢ κ' ὁλόκληρης βδομάδας κ' ἔτσι γιὰ τὸ μικρὸ μαθητὴ ὑπάρχει ἐπὶ κέντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος. Στὸ βιβλίον τοῦ κ. Πα-

παντωνίου βρίσκεται το κέντρο τούτου· να γνωρίση το παιδί τη φύση και μάλιστα τη φύση την Ελληνική. Μακριά από κάθε σχολαστική προσπάθεια για τη μόρφωση του παιδικού γνωστικού, δίνονται στο παιδί μαθήματα πραγματογνωσίας και φυσιογνωσίας με τρόπο απλό και έκκεντρο. Ακόμη και κάτι άλλο. τού ξετιλίγεται ήρεμα ή ζωή· πραγματοποιείται ο σκοπός της εκπαίδευσης, που δεν είναι άλλος παρά πώς ή εκπαίδευση να γίνεται εφαρμογή στη ζωή.

Δε θα επιμείνω σ' όλα τα καθέκαστα του βιβλίου. Τό σημαντικότερο σ' αυτό είναι η ομοιομορφία στη γλώσσα, η ομοιογένεια στην ουσία του, η απουσία κάθε προσπάθειας για αποκρουστική στο παιδικό πνεύμα ήθιχολογία. Το ήθιχό συμπέρασμα ή και αποτέλεσμα βγαίνει μόνο του από όλο το νόημα των μικρών κομματιών, που αποτελούν ένα άρμονικό σύνολο. Κενό από τα περιστατικά, που ιστορούνται, δεν έχει επιμέλεια. Το παιδί αφήνεται να βγάλει μόνο του το ήθιχό συμπέρασμα, ενώ από την άλλη μεριά έχει κι' ο δάσκαλος όλη την ελευθερία να ικανοποιή το ένδιό του παιδιού, που θα ξυπνάει στο κάθε κεφάλαιο, να ικανοποιή τις απορίες, που θα του γεννιούνται.

Αλλά το βιβλίο έχει και σημαντικά σφαλερά σημεία. Φαίνεται πως είναι γραμμένο από λογοτέχνη, που ξέρει να διηγείται όμορφα· φαίνεται όμως συχνά και πως δεν είναι γραμμένο από προσεκτικό παιδαγωγό. Υπάρχουν μέρη, που, για μας τουλάχιστο, δεν είναι κατ'άλληλα για τη μόρφωση της παιδικής ψυχής και του παιδικού ήθιχού. Ξεσφραγισμένα λέγονται για στοιχεία και για φαντάσματα, όπως τα δημιουργήσεν ή λαϊκή πρόκληση κι' ή άνηξεροσύνη, έλεγαν να λείπουν ολότελα. Η πρόθεση βέβαια του συγγραφέα είναι ν' αποδείξη γελοία την πίστη των απλοϊκών ανθρώπων στην ύπαρξη φαντασμάτων, αφού παρουσιάζει τους μικρούς ήρωές του να πηγαίνουν άφοβα — όχι όμως κι' όλοι — στο σπίτι του στοιχειού κι' εκεί να βρίσκουν μόνο πέτρες και βράχους. Μή ο αποδεικτικός αυτός τρόπος δεν είναι άπρεπτος αποτελεσματικός για την παιδική φαντασία, που πάντα θα κρατήσει πολύ μέσα της την πρώτη εντύπωση από όσα λέγονται για στοιχεία. Το επεισόδιο του μεθυμένου μυλωνά είναι παρόμοια αντιπαιδαγωγικά. Οι άρχαιοι Σπαρτιάτες για να κάνουν τα παιδιά τους ν' αποστρέφονταν το μεθύσι τους παρουσιάζαν μεθυμένους δούλους και τ' άφιναν να βλέπουν όσα άσχημα έκαναν τούτοι. Αυτό μπορεί να είναι επωφέλιμο για την δοτικότητα του επεισοδίου. Μά στα «Ψηλά Βουνά» το μεθύσι του μυλωνά παρουσιάζεται μόνο με την άσπείαν όψη του, για τούτο και δε γίνεται διδακτικό. Το βλέπουμε αυτό πολύ γλήγορα, όταν ένα από τα παιδιά της μικρής κοινότητας παρασταίνει το μεθυμένο μυλωνά μόνο για να γελάσουν τ' άλλα.

Το ίδιο έχουμε να είπουμε και για τις γελοιογραφίες. Οι εικόνες βέβαια είναι απαραίτητες για την αισθητική μόρφωση του παιδιού, για το ξύπνημα του καλλιτεχνικού του αισθήματος. Οι εικόνες όμως, οι μορφοτικές με την καλλιτεχνική τους δύναμη για τη συνείδηση του βγαίνουν όχι κι' οι γελοιογραφίες και μάλιστα σάν τις γελοιογραφίες των «Ψηλών Βουνών», που δεν πιστεύουμε να τις θαρρή κι' ο ίδιος ο κ. Παπαντωνίου γι' αριστουργήματα. Η γελοιογραφία είναι πρώτ' απ' όλα παραμόρφωση, και το παιδικό μυαλό, ή παιδική κρίση δεν είναι ακόμη ώριμα για να δε-

χτούν αζημίωτα την εντύπωση, που θα τους αφήσει.

Σταματήσαμε στα σφαλερά αυτά σημεία του βιβλίου, έπειδή — κατά τη γνώμη μας πάντα — ρίχνουν κάποιο δυνατόν ίσχυο στις άλλες όμορφες του και στα πολλά προτερήματά του, που ένα από τα σημαντικότερα είναι κι' ή χάρις στην εξιστόρηση. Το διαβάζει το βιβλίο αυτό και κάθε μεγάλος με την πρόθεση να ιδή πώς έγραψε για τα παιδιά ένας Έλληνας λογοτέχνης και σιγά — σιγά ξεχνάει την κριτική του προδιάθεση και το διαβάζει πιά σάν έργο απόλυτα λογοτεχνικό. Τούτο θαρρούμε, μπορεί να είναι ο καλλίτερος έπαινος των «Ψηλών Βουνών».

Το βιβλίο θα μπη στα σχολιά. Άρχη ουσιαστική της εκπαιδευτικής μας μεταρρύθμισης. Άς ελπίσουμε πως αυτή θα στερεωθεί τόσο, που οι αντίπαλοί της να μη μπορέσουν να την πισοδορμήσουν.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΓΛΕΝΤΙΑ

ΕΝΑΣ ΑΠΟΥΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Daniel Bonosenectius λέγεται και το βιβλιαράκι του : «Φύρδην-Μιγδην» και τα ποιήματά του....— όρίστε και το δείγμα :

Άθέλητα, παρθένα
σ' επότιστα νερό
Ίνα μη μ' ένθυμείσαι
έμε τον κατερό.

Άθέλητα τη λήθη
έδωκα εις έσέ
Ίνα μην ένθυμείσαι
έμένανε, ώ παί.

Και τώρα εις τον τοίχο
τον καίκαλο κτυπώ
για τα καμώματά μου
που νιζέπομαι να πώ.

Και τραβούν στην ίδια νότα όλα τα ποιήματα, το ένα καλύτερο από τ' άλλο. Και γελάς, ξεκαρδίζεσαι, όσο δε γελάς με τις περιφρήμες ποιητικές συλλογές που βγήκανε στο τέλος της περασμένης χρονιάς.

Ο κ. Bonosenectius φαίνεται μαθητής του Άλεξαντριανού ποιητή Καζάρη και βέρος Άπουάνος. Κρίμα μοναχά που το βιβλίο του τ'όβγαλε τώρα, κι όχι στα 1918, για να έχει κι αυτός δικαιώματα στο «Άριστέιο των Γραμμάτων και Τεχνών».

Κ. ΑΗΔΟΝΙΔΗΣ

ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

(Μετάφραση από το γερμανικό της Ebner-Eschenbach)

Ένα τραγουδάκι. Πές μου πώς μπορεί
τόσον ή καρδιά μας να το λαχταρή ;
σ' ένα τραγουδάκι μέσα τί θα λάξη ;

Τίποτε· δυό λέξεις μόνο ρυθμικές,
μόνο δυό ριμοϋλες ταιριαστές, γλυκές
και ψυχρήν άκέρια τότε έντός του θάλλη.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΕΝΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΟΣ

Φίλε «Νουμά»,

Τις ημέρες αυτές που μερικοί φιλολογικοί λοῦτροι, αυτοτιτλοφορούμενοι Κ υ ρ ι ο ι, έδωκαν τόσα δείγματα έπιθεβαιοτικά του άληθινού τους επαγγέλματος, που τό χαρακτηρίσες δά τόσο περίφημα και συ στό άρθρο σου «Φιλολογική τρομοκρατία» — τις ημέρες λοιπόν αυτές τις πονηρές έγινε και κάτι που αξίζει ν' άπαθανατιστεί στις στήλες σου.

Στό προχτεσινό Σαβατόθραδο του «Πυρσοῦ» στη φιλολογική αυτή δαση της όδοῦ Οικονόμου, όπου συγκεντρώνονται οί διαλεχτοί της πέννας και της σκέψης, μάς ήλθε και ό άθάνατος Φιλήντας — άθάνατος για την έπιστημονική του άξια και τον άνοιχτόκαρδο χαρακτήρα του. Στό γραφείο του «Πυρσοῦ» θρισκόντουσαν εκείνη τη στιγμή ό Βουτιερίδης, ό Ρήγας Γκόλφης, ό Παρορίτης, ό Μελικέρτης, ό Ρώτας, ό Γιάννης Οικονομίδης, ό Σπαταλάς κι άλλοι θρισκόντανε ακόμα κι ό συνθέτης του τσουχτερού έπιγράμματος. «Κρεμαιοτομάγουλη μορφή», που δημοσιεύτηκε στό προχτεσινό σου φύλλο κι άναφερότανε στό Φιλήντα. Θαρρείς πως ήμωσε, άμα είδε τον έπιγραμματοποιό του; Κάθε άλλο. Ξεκαρδισμένος στά γέλια του σφίξε τό χέρι, τον συνεχάρηκε για τό έπίγραμμά του κι άρχισε ύστερα νά μάς τό άναλύει θυμοσοφικά και νά μάς κάνει μάθημα γλωσσολογικό πάνω σέ διάφορες λέξεις του.

Νά ένας άληθινά πολιτισμένος άνθρωπος! Ό Φιλήντας ούτε στά σαλόνια συχνάζει, ούτε μέ άριστοκρατίσες (!) κυρίες σχετίζεται, ούτε «κύριος» κομπάζει πως είνε, ούτε στην Εύρώπη έζησε. Και όμως είνε Εύρωπαίος για τον τόπο μας και για την φιλολογία μας, που τόσο λουστρισμό άρχισε τελευταία νά δείχνει.

Μέ άγάπη

Ε. ΡΟΠΑΛΙΔΗΣ

ΤΟ ΞΑΝΑΖΟΝΤΑΝΕΜΑ ΤΟΥ „ΝΟΥΜΑ“

΄Αγαπητέ «Νουμά».

Σκιμένος στό φτωχικό μου γραφείο, διάβαζα τον άρχιτέκτονα Σόλνες του Ήπεν και άκριβώς τό μέρος εκείνο που ό Σόλνες ξομολογείται στην Ήλδα, λέγοντας «...Πρέπει νά σάς πώ... μέ πιάνει ένας τέτοιος φόβος... ένας τόσο τρομερός φόβος για την νεότητά... Την στιγμή κείνη ή φωνή του μικρού έφημεριδοπώλη διαλαλούσε την έκδοσή σου. Δέκοψα την μελέτη και σχίζοντας τά φύλλα σου έβριχνα μία βιαστική ματιά, συνηθισμένος και άπογοητευμένος άπ' την κοινοτυπία των έφημερίδων και των περιοδικών μας, που δεν έχουν κανένα ζωντανό σημείο για νά σου προξενήσουν και την παραμικρή προσοχή. Μά έκπληγμένος έτριψα τά μάτια μου' ήταν άλήθεια; ύπάρχουν λοιπόν άνθρωποι και στόν δόλιο μας τόπο που μπορούν νά ίκανοποιήσουν μία άνώτερη ανάγκη;... Και κατόπι χωρίς νά θέλω έπαναλάμβανα ψιθυριστά την ξομολόγηση του δυστυχισμένου Σόλνες... «Ή, ναι, βέβαια. Και γιαυτό διπλοκλειδώνουμαι' μάθετε πως ή νιότη θέλει νά πολιορκήσει την πόρτα μου' θέλει νά εισβάλει σπίτι μου»... Ναι' σέ φαντάστηκα σάν την Νιότη μέ τό παραστατικό σου άνάστημα, λαμπερός και γλήγορος

σάν άστραπή, νά χτυπάς άπαιτητικά την πόρτα της Πεζότητας και της Κοινοτυπίας. Σέ φαντάστηκα μέ την πανοπλία της δραστικότητας και την όρμη της γέννησης νά προτείνης τον γρόθο σου σέ έκφραστική χειρονομία και νά ζητάς τά καταπατημένα δικαιώματά σου άπ' τον έκφυλισμένο και γερασμένο κόσμο. Και φαντάστηκα τον γέρικο κόσμο μέ τάσπρα του μαλλιά και τις πλατειές και άδούλευτες πλάτες του, ν' άνεβαίνει ψηλά στόν ούρανόψηλο πύργο που χτίστηκε μέ τους κόπους του φτωχού Ράνια, για νά βάλει τό στεφάνι της δόξας του' και ύστερα, κεί που θά νόμιζε κανένας ότι φτάνοντας εκεί στό κορυφωμα της δόξας του, δεν θάκουε παρά τά χειροκροτήματα του πλήθους του, νά γκρεμίζεται άπ' την κορυφή του έργου που όνειροπόλησε, στό άπειρο, συνοδευόμενος μέ τά έπιφωνήματα του ύχλου και τά ειρωνικά μειδιάματα του άναστημένου ανθρώπου της Νιότης της άνθροπότητας.

Άς τον άφήσουμε τον παραλυμένο γέρο νά γκρεμνά. Έμεις άς σηκωθούμε τώρα.

Άθήνα 30/12/18

Μέ πολλή άγάπη

Π. ΜΑΡΙΝΕΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ „ΝΟΥΜΑ“

ΔΑΦΝΗ ΜΟΥ!

Δάφνη μου, πικροδάφνη στό σοκάκι
τό φτωχικό σέ βλέπω, που διαβαίνω.
Σέ πνίγει ή σκόνη, τό άνθι σου άσπρισμένο
Σάν άρωσσης κοπέλλας τό άχειλάκι.

Σταλιά νερό κι' ούτε φαιδρό άγεράκι
Για σένα, κι' ούτε χέρι άγαπημένο
Παράπονο δέ λές' βαστάς κρυμμένο
τό μυστικό της ζήσης τό φαράκι.

Μά μία φορά, που ότι είχε ή Αύγη χαράζει
Ός διάβαινα, μου φάνηκε πως είδα
Στ' άνθάκια σου άπό μία δροσοσταλίδα.

Κι' ήταν βαρύ κι' ούτε ήθελε νά στάξει,
Κ' ήταν θολό τό δάκρυ των ματιών σου.
Και ντράπης ποῦχα ίδεις τό μυστικό σου.

(1915)

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΗΘΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

10

Νά μη θυμώνης άν σέ λέν.
δοοι σέ ξερούν ψεύτη.
Φρόντιζε μόνο νά σέ λέν
ψεύτη μαζί και κλέφτη.

20

Έκ των ένόντων νά περνάς,
πάντοτε τη ζωή σου.
άραζε, κλέβε δηλαδή,
κι' όοο μπορείς δανείσου.

ΑΝΘΕΜΙΟΣ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

Σέ ποιητή της Φυλακής

*Άδικα φυλακίστηκες άφρο δέν έκαιούργησες.

*Υστερα τό μετάνιωσες κι' έπιασες και στιχοῦργησες.

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΤΟ ΑΙΩΝΙΟ ΤΡΟΠΑΡΙ

Είχαμε καιρό ν'ακούσουμε το αιώνιο γλωσσικό 'τροπάρι των εφημερίδων. Τα νέα 'Αναγνωστικά του Δημοτικού Σχολείου έγιναν άφορμή να το ξανακούσουμε πάλι. Στόν ίδιο σκοπό και με τα ίδια λόγια.

Το παράξενο, σέ όλη αυτή την ιστορία, κ' εκείνο που μ' ενδιαφέρει στη χρονολογική αυτή στήλη, είναι το ακόλουθο φαινόμενο. Πάνε τόσα χρόνια τώρα, που τραγώμαστε για το Γλωσσικό Ζήτημα. Τόμοι σωριάστηκαν άπάνω σέ τόμους, από τα ύπερ και τα κατώ. Δέν έμεινε λεπτομέρεια τυπική, φθόγγολογική, συντακτική, που νά μὴν φιλοσοφιστιῇ, από 'τους ειδικούς τών δύο κομμάτων. Δέν έστάθηκε αντίλογος καθαρευουσιάνικη, που νά μὴν εὔρη την αντίκρουσή της απ' την αντίθετη μερίδα τών γλωσσολόγων, τών σοφών και τών λογοτεχνών του Δημοτικισμού. Και πάλι τὸ αντίθετο. Δέν φανερώθηκε καμμιά άπορία που νά μὴν εὔρη μιὰ λύση και καμμιά λύση, που νά μὴ γεννηθῇ μιὰ νέα άπορία. Θέλω νά πῶ, με λίγα λόγια, πὼς δόκληρη φιλολογία έχει δημιουργηθῇ άπάνω στο Γλωσσικό μας Ζήτημα..

Τί θα γινότανε τώρα σέ κάθε μέρος του κόσμου, σέ ανάλογη περίσταση; Κάθε άνθρωπος, που θα έβγαине νά μιλήσῃ για ένα τόσο φιλοσοφισμένο ζήτημα, και νά μιλήσῃ μάλιστα μ' έναν τρόπο αντικειμενικό τάχα, έπιστημονικό δηλαδή, θα τὸ θεωρούσε υποχρέωσή του νά συμβουλευθῇ τὴ σχετική βιβλιογραφία και νά μελετήσῃ ὅλη τὴ σχετική επιχειρηματολογία και τῆς μίας μερίδας και τῆς άλλης. Κ' έπειτα θα βγαине νά πῇ και τὴ δική του γνώμη, που θα ἦταν πάντα σεβαστή, γιατί θα έφερνε ένα καινούριο επιχείρημα και μιὰ καινούργια αντίληψη, αδιάφορο ποιά. Στόν γλυκύτατον ὁμως αὐτόν τόπο, τί γίνεται; Ένα καλὸ πρωτὶ παρουσιάζεται κάποιος, και σάν νά ἦτανε χθεσινὸ ζήτημα, σάν νά μὴν είχε γραφῇ τίποτε γι' αὐτό, τίποτε συζητηθῇ, παρουσιάζεται και φέρνει τίς ἀντιλογίες του. Τοῦ εἶνε έντελῶς αδιάφορο ἂν στὰ ἴδια πράγματα, που παρουσιάζει για νέα, έχουν ἀπάντησῃ με τόμους δόκληρους, πολὺ προτῆτερα, ἄλλοι σέ ἄλλους. "Ὅπως ὁ Χριστιανὸς εκείνος, που μπάτισσε τὸν Έβραίο και εἶπε ἔστερα στο δικαστήριο πὼς τὸν μπάτισσε, γιατί οἱ ὁμόφίλοι του σταυρώσανε τὸ Χριστό, και όταν του εἶπε ὁ δικαστὴς πὼς αὐτὸ ἦτανε μιὰ πολὺ παλαιὰ ιστορία, ἀποκρίθηκε ἀφελέστατα πὼς αὐτὸς ἔχτες τὴν εἶχε μάθη, έτσι και αὐτὸς ἔχτες μόλις ἔμαθε τὸ σταύρωμα του Χριστοῦ. Έχτες μόλις ἔμαθε πὼς σταυρώθηκε ἡ Καθαρεύουσα για τὸν αντίθετο ἀκριβῶς λόγο, που σταυρώθηκε ὁ Χριστός. Και πὼς ἡ μακαρίτισσα εἶνε για καλὰ θαμένη και κανένας "Αγγελοσ δὲ θα κυλίσῃ ποτὲ τὴν πέτρα του μνημείου της. Και έτσι ὁ δημοτικιστὴς εἶνε υποχρεωμένος, κάθε φορά που θα παρουσιάζεται κάποιος νά ξαναφέρῃ τὰ ἴδια επιχειρήματα, που ξετινάχθηκαν χίλιες φορές από χίλιους ἄλλους, νά ξαναρχίσῃ ἀπὸ τὸ "Αλφα, για νά ξαναπῇ τὰ ἴδια πράγματα, ετοιμος νά τὰ ξαναπῇ πάλι τὴν πρώτη φορά, που θα πα-

ρουσιασθῇ ένας ἄλλος, πεσμένος απ' τὸν "Αρη, για νά μιλήσῃ για τὰ ἴδια πράγματα, με τὰ ἴδια λόγια.

Κανένας δὲ θὰ είχε βέβαια νά πῇ τίποτε, ἂν ένας χριστιανὸς εβγαине νά πῇ ἀπλῶς ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτοῦ ἢ εκείνου τοῦ βιβλίου δέν του ἀρέσει, ἢ ὅτι τοῦ πηγάωνει τὴ γλωσσική του συνήθεια, ὅτι τρελαίνεται για τὴ ρίνα και συχνάινεται τὴ μύτη, ὅτι ἡ θρησκεία τὸν ένθουσιάζει και ὅτι ἡ τρεχάλα του μυρίζει προστυχία, ὅτι με τὸ οὖς του ένωτίζεται πὴ λύρα του "Ὁρφῆος, ένῳ με τὸ αὐτί του ἀκούει βαρβαρόφωνα σαντούρια. Καθένας με τὸ γούστο του επιτέλους σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Έρχεται ὁμως και ρωτάει με ὅλη τὴ σοβαρότητα τοῦ κόσμου.

— Εἶνε δυνατόν, κύριοι, νά υπάρξῃ ποτὲ Γραμματική τῆς Δημοτικῆς λεγομένης Γλώσσας;

Και όταν του πῇτε, ὅτι χίλιες φορές εὐκολώτερο εἶνε νά υπάρξῃ, ὅπως και υπάρχει, Γραμματικὴ τῆς Δημοτικῆς, που εἶνε μιὰ γλῶσσα και γλῶσσα που τὴν μιλεῖ ὅλη ἡ Ελλάδα, παρὰ Γραμματικὴ τῆς Καθαρεύουσας, που εἶνε ἑκατὸν πενήντα δύο γλώσσες και που τὴ γράφει κανένας χωρὶς νά τὴ μιλή, με χωριστὴ συνταγὴ δική του και με διάφορες συνταγές κάποτε ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, ἀνάλογα με τὴν περίσταση και τὸ θέμα του, δέν σκοτίζεται οὔτε καν νά σκεφθῇ ἂν αὐτὸ που του λέτε εἶνε σωστὸ ἢ ὄχι.

Και σὰς ρωτάει πάλι, με τὴν ἴδια σοβαρότητα

— Γιατί, κύριοι, ἀκρωτηριάζετε τὰ ταλαίπωρα τελικά ν, τὰ ἀπεργαζόμενα τὴν εὐφωνίαν τῆς γλώσσας;

Και όταν του ἀποδείξετε ὅτι τὰ κόβετε ἀκριβῶς για λόγους εὐφωνικούς, ἐκεῖ που δέν ἔχουν κανένα λόγο, και ὄχι γιατί ἔχετε τίποτε προηγούμενα μαζὶ τοὺς και όταν του ἀποδείξετε ἀκόμα ὅτι ἡ Καθαρεύουσά του, με ὅλα τὰ τελικά ν, αὐτὴ εἶνε που εἶνε γεμάτη χασμωδίες (αἱ ἐπιφάνειαι, αἰτινες), γιατί ἀπλούστατα ἡ Καθαρεύουσα πῆρε αὐτοῦσιο τὸ ἀρχαῖο λεκτικὸ, χωρὶς νά μπορέσῃ νά πάρῃ και τὸ δέσμιον τοῦ λόγου με τὰ διάφορα μόρια, που ἐμπόδιζαν τὴ χασμωδία, χωρίζοντας τὰ ὅμοια φωνήεντα, δέν κοιτάζει πάλι νά σκεφθῇ ἂν αὐτὰ που του λέτε εἶνε σωστὰ ἢ ὄχι.

Κ' έτσι στο τέλος μένει αὐτὸς με τὴν ιδέα του κ' ἐσεῖς με τὴ δική σας. Συνεννόησῃ = μηδέν. Στὸ ἀναμεταξύ ἡ γλωσσικὴ ἀλήθεια τραβάει τὸ δρόμο της. Κυριεύει τὸν στίχο, τὴν πρόζα, τὸ μυθιστόρημα, τὸ διήγημα, τὸ θέατρο. "Ὅλη ἡ δημιουργικὴ λογοτεχνία μας κατακτῆθηκε απ' τὴ ζωντανὴ γλῶσσα. Πρέπει νά εἶνε τυφλὸς κανένας για νά μὴ βλέπῃ τί γίνεται τρίγυρω του. Και ὁμως υπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι και μάλιστα δημοσιογράφοι, που αἰτοὶ ἴσα - ἴσα θὰ ἔπρεπε απ' τὸ ἐπάγγελμά τους νά βρίσκωνται περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον μέσα στὴν πραγματικότητα, και γυρεύουν... Τί; Εμεῖς ὅλοι, οἱ μεγάλοι, νά χαϊρόμαστε τὴν τέχνη τοῦ λόγου στὴν ζωντανὴ της ἔκφραση, και τὰ παιδιὰ μας νά τὰ καταδικάζουμε νά παπαγαλίζουν λόγια, που οὔτε τὰ νοιώθουν οὔτε τὰ ἀισθάνονται. Γιατί τώρα αὐτὴ ἡ καταδίκη τῶν ἀθῶων μικρῶν πλασμάτων; Για νά μάθουν τάχα τὴ γλῶσσα

τους. Ώσάν ο Γάλλος και ο Ιταλός να έστελνε το παιδί του στο Δημοτικό Σχολείο, διάζοντάς το να μάθω την σημερινή του γλώσσα ούε Λατινικό ύλφαθιη-τάρι.

Εγώ τουλάχιστον γνώρισα έναν πατέρα, που ήταν ελίκρινέστερος από μερικούς δημοσιογράφους. Αύ-τός συνείδηζε να λέη στο παιδί του, ένα αγοράκι έφτα χρόνων.

— Έγώ, βρε κανάγια, πώς τάισθα τὰ λα και τὰ δώ κ' έγεινα άνθρωπος; Όπως τυραννίστηκα έγώ έτσι να τυραννίστεις κ' έσύ, βρωμόσκυλο!

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γαλλική. «Ίσλαμικά διηγήματα και ποιήματα» έχει τίτλο ένα βιβλίο του Σαλέμ Έλ-Κουμπι. Όπου ο ποιητής αυτός τραγουδάει τον έρωτα, την όμορφιά, τις γλάνες της Ανατολικής ζωής κ' ποιο ξεχωριστό άρωμα έχύνεται από το βιβλίο τούτο, έπειδή ο ποιητής σ'α συγγραφική χαρισματά του προσθέτει και τον τόνο της αληθείας, πράγμα που ποτέ δεν τον είχαν όσοι Έυρωπαίοι έγραψαν έμπνευσμένοι από την Ανατολή. Αισθάνεται κανείς διαβάζοντας το βιβλίο αυτό, ότι ο ποιητής του μιλάει για χώρα που είναι ή δική του και ότι ή ψυχή του είναι πολύ κοντά στην ψυχή που ζωγραφίζει.

Κρίνεται για έργο πολλής αξίας το βιβλίο του κ. Πέτρον Λασσέρ «Φρειδερίκος Μιστράλ», όπου εξετάζεται όλο το δο-ξασμένο έργο του Προβηγκιανού ποιητή και καθορίζεται με ξεχωριστή ιστορική τέχνη ποιός ήταν ο Μιστράλ ποιητής, ήθικολόγος, πολίτης στις θεωρίες του.

—Το βραβείο της Ακτινιδίας των Γκογκούρ για τη χρονιά 1918 δόθηκε σ'ε κ. Γεώργ. Ντυμιέλ για το βιβλίο του «Πολιτισμός» που το έχει τυπώσει με το ψευτόνομα Δανιήλ Τεβενέν. Τόν Ντυμιέλ τον έψήφισαν από τους 10 ακαδημαϊκούς οι έξη οι άλλοι τέσσερες έψήφισαν τον κ. Πέτρον Μπενουά για το μυθιστόρημά του «Κάινιγκμαρκ».

—Ο κ. Γεώργ. Ντυμιέλ πριν από τον πόλεμο δεν ήταν καθόλου πεζογράφος και μυθιστοριογράφος, παρ'ό μόνον ποιη-τής και δραματογράφος. Έχει δημοσιεύσει πολλούς στίχους και δράματά του έχουν παιχτεί «Το Φως». «Στόν ίσκιό των αγγαλιμάτων» ή «Μάχη». Μαζί με τον Κάρολο Βιλντερίκ έχει γράψει τη θεωρία του έλευθερου στίχου.

—Ο Έδμόντος Ροσσίν πριν πεθάνη είχε έτοιμο για τί-πωμα μόλις θα τελείωνε ο πόλεμος ένα τόμο ποιημάτων, που θα του έδινε τον τίτλο «Το πέταγμα της Μασσαλιωτι-δας». Το βιβλίο αυτό θα τυπωθή πολύ άργότερα.

—Ο κ. Ρεϊνώ, που ήταν ο φίλος του Μωρέας, τυπώνει ένα βιβλίο με τον τίτλο «Το Συμβολιστικό Μάλωμα». Το μικρό αυτό βιβλίο, που ξηπνεί θήμερος τον 1870 ίσμε το 1890 θα προσδιορίση μερικιά σημεία για τ'ε συμβολισμό, που δεν είχαν έλθει ποτέ στο φως.

—Το τελευταίο βιβλίο, που είχε γράψει ή Ιουδήθ Γκωτιέ (έχει πεθάνει εδώ και δέκα μήνες) είναι μια ώραία παιδική ιστορία με τον τίτλο «Ένας Στρατηγός πέντε χρόνων». Τις εικόνες του τις έχει κάνει ή κυρία Τεό Μπερζερά, ανιψιά της Γκωτιέ.

Αγγλική. —Ο κ. Μπρίμλεϋ Τζόνστον στο νέο βιβλίο του «Οι μυθιστοριογράφοι γυναίκες» λέει, ότι οι Άγγλίδες που γράφουν γενικά είναι παραπολλές. Με πολλήν έξυπνάδα και ζωήμορ εξετάζει τα έργα τους και βρίσκει, ότι οι μεγαλεί-τερες Άγγλίδες μυθιστοριογράφοι είναι ή Φαννύ Μπέρνεϋ, ή Ζ ν' Άουστεν, ή Καρλόττα Μπροντέ και ή Γεωργία Έλιοτ. Η φήμη τους απλώθηκε πολύ και τα έργα τους μεταφρά-ζονται και σε άλλες γλώσσες. Από τις άλλες άπειρες γυναί-κες, που γράφουν, ξεχωρίζουν ή Κυρία Μπρέντον, ή μίς Καρλόττα Σμιθ, που το μυθιστόρημά της «Η Έμμελίνα ή ή Όρφανή του Πύργου» εκρίθηκε από τη δύσκολη κριτική σ'αν έργο που έγγιζε τα ύψη της φαντασίας, ή μίς Φράνς Σέρινταν, ή Χάνναχ Μόρ, που ή ζωή της ήταν σειρά φιλο-λογικών και θρησκευτικών θριάμβων και που ένα δράμα της όταν παίζτηκε στο Κόβεντ Γκάρντεν έκαμε πολλούς να κλάψουν. Το έργο της «Ο Σέλεμπερ σε ανάζητηση γυναίκας» ο βιογράφος της το χαρακτηρίζει σ'αν ένα από τα πιο θρησ-κευτικά μυθιστορήματα, που έγραψαν ποτέ από συγγρα-φέας αξίας. Οι κριτικοί όμως δεν συμφωνούν καθόλου στην αξία του έργου τούτου. Άλλοι το θέλουν για μια από τις

καλλίτερες σάτυρες της άθρησκης κοινωνίας κι' άλλοι το βρίσκουν άτεχνο και δίχως τάλαντο.

—Το μυθιστόρημα του Τζέιμς Τζούανς «Το πορτραίτο νέου καλλιτέχνη» έχει αξιοσημείωτη έπιτυχία στην Άγγλία. Ο συγγραφέας, νέος Ίρλανδός, έπληρεν άμέσως τη θέση του άνιμισ' στις μεγάλες προσωπικότητες της πραγματιστικής Άγγλικής φιλολογίας. Φαίνεται ότι έμπνέεται περισσότερο από το Ρουσκό ή το Γαλλικό ρεαλισμό και συγγενείει πιο πολύ με τ'ν Άντρέγιερ, το Ζολά ή το Φλωμπέρ παρά με τους ρεαλιστές της Μεγάλης Βρετανίας. Σε ύψος πολύ καθα-ρό δίνει μ'αν αξιοσημείωτη εί'δνα της ζωής του Δουβλίνο και της καθολικής Ίρλανδικής εκπαίδευσης.

Αμερικανική. —Ο περίφημος Άγγλος κριτικός Β Μπρό-τερ γράφοντας για τη νέα Αμερικανίδα ποιήτρια μίς Άμν Λόβερ, λέει ότι άξίζει αυτή ν'ε λάβη θέση άνιμεσα στους μεγάλους ποιητές κάθε έποχής. Η αντίληψη που έχει της ζωής, ή χάρις και ή ζωηρότητα της έκφρασής της, το βάθος των αισθημάτων της θα κάνουν το έργο της άθάνατο.

Πορτογαλική. —Στο Παρισινό περιοδικό «La Revue» δημο-σιεύτηκε για πρώτη φορά μετάφραση σε στίχους του μονό-πρακτου δράματος «Το δείπνο των Καρδινάλιων» του Πορ-τογάλου ποιητή Ιούλιου Μάντας. Το έργο αυτό κρίνεται σ'αν ένα από τ'ε άριστουργήματα του σημερινού Πορτογα-λικού θεάτρου και είναι πολύ αγαπητό σ'ε λαό. Άρκετούς στίχους του τοίς έξερουν απ' έξω πολλοί στην Πορτογαλία κα-θώς και στη Βραζιλία. Προτοπαίχτηκε στο πρώτο θέατρο της Λισβόνας σ'ε 1902 κ' ή έπιτυχία του ήταν μοναδική, μή-τε έλαττώθηκε ποτέ όσες φορές παίχτηκε κατόπι. Έχει με-ταφραστεί και πανγική με την ίδιαν έπιτυχία στη Ρουσία, στη Γερμανία, στην Άγγλία, στην Αυστρία, στην Όλλανδία, στην Ίσπανία, στην Ιταλία. Ο συγγραφέας του σήμερα εί-ναι ως σαράντα χρόνων τον λενε έναν από τους πρώτους γοαμείς π υητές της σημερινής Πορτογαλίας. Έχει γράψει ως τώρα ίσαμε είκοσι έργα πολλής αξίας.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Νίν. —Θά δημοσιευή με κάποιο διάσφωμα της χαμο-δίας του δεύτερου στίχου. —κ. Φ. Μ. **Αμαλιάδα.** Καί βέ-βαια, ούτε άξίζον. Στίλες με κ' άλλα να διαλέξουμε. —κ. Θ. **Ναύπακτο.** Ο θυμός σ'ν, όσο άγριος, τόσο κ' άδικολόγη-τος. Κακή πρόθεση; Κάθε άλλο Καλή, παραπολυ καλή μά-λιστα. Άμα άναθεωρήσης το θυμό σου, θά ίδης πόσο άδικο έχεις. —κ. Π. **Ακρ.** Σ' ευχαριστούμε για τα καλά σου λόγια. Δουμάς, μη βγαίσεις, να δοκιμάσεις και κ'αυτή θά βγί με τόν καιρό. —κ. **Πράκτωρ Βόνιτσα.** Για να καταγχεις; στο πορι-λάλητο «Σώμα των Απονόνων» πρέπει να αντιστοιχηθείς πρώτα με το σωματάχρη του κ. Βυσσιμζάκη. Το γραφέο του βρί-σκεται στο καφενείο «Μαύρος Γάτος» και γνωρίζουμε θετικά πως το Σώμα δέ θά λάβει μέρος στην έκστρατεία της Οδύσ-σείας. —κ. Φ. **Αεγ. Βόλο.** Σ' ευχαριστούμε για τα καλά λό-για σου. Θά σου σταίλουμε τα βιβλία. Το διήγημα θά δημοσιευή άργότερα, με τη σειρά του.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Σ. Σκίπη: Άπολλώνειον Άσμα. (ποιήματα).

Ο Νουμάς άναγγέλλει και κρίνει κάθε νέο βιβλίο, που δ'νó αντίτυπα του θά σταίλουν στα γραφεία του. Άμα σταίη ένα αντίτυπο θά το άναγγέλλη μόνο.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ:

ΟΙ ΓΥΡΙΣΜΟΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΕΩΜΟΥ ΦΙΛΛΥΡΑ

Πωλούνται εις όλα τα βιβλιοπωλεία.

Λαχ. 3.

ΚΑΠΝΑ
ΣΙΓΑΡΕΤΑ

ΜΕΞΗ

ΗΜΩΥΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η μεγαλύτερα Ἑλληνική Ἀσφαλιστική Ἑταιρεία.

Κεφάλαια Δραχ. 5,000,000

Πρόεδρος Διοικ. Συμβουλίου **Γεώργ. Δρακούλης**

ΚΛΑΔΟΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Ἀσφάλειαι κατὰ κινδύνων πολέμου καὶ θαλάσσης.

ΚΛΑΔΟΣ ΠΥΡΟΣ

Διευθυντής **Φ. Θ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ**.

Γεν. Πράκτορες: **ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ**

Πρακτορείον Ἀθηνῶν: Ὁδὸς Σταδίου 34 κ. Δ. **ΤΕΡΖΑΚΗΣ**

**ΟΙΝΟΙ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΟΙ
„ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ“
Ε. Α. ΤΟΥΛ**

5. Ὁδὸς Προαστείου 5.

ΔΗΛΩΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Φέρεται εἰς γνῶσιν ὅτι ἡ πληρωμὴ τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 τοκομεριδίου ὁμολογίων τοῦ ἐκ δρ. 11.000.000 δα-
νείου τῆς ἡμετέρας Ἑταιρίας ἀρχεται ἀπὸ τῆς 2 Ἰα-
νουαρίου 1919 καὶ θὰ ἐνεργῇται καθ' ἐκάστην 10 —
12 π. μ. καὶ 4—6 μ. μ. εἰς τὰ γραφεῖα αὐτῆς.

Ἐπίσης παρααλοῦνται ὅσοι τυχὸν δὲν ἀντήλλαξαν
τοὺς προσωρινούς των τίτλους, ὅπως προσέλθωσι
καὶ ἀνταλλάξωσιν αὐτοὺς διὰ τῶν ὁριστιζόν τοιού-
των.

Ἐν Πειραιεῖ, τῇ 27 Δεκεμβρίου 1918.

Ἐντολὴ τοῦ Δ Συμβουλίου

Ὁ Γ. Διευθυντής
Α. ΠΑΛΛΗΣ

ΘΥΕΛΛΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗ-
ΜΙΟΥ-27—
Διευθυνσις ΠΡ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΠΟΤΑ-ΔΙΚΕΡ-ΜΕΖΕΔΕΣ
ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΡΥΑ ΦΑΓΗΤΑ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΔΡΑ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ
«ΑΘΗΝΑΪΚΗ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΞ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΧ. 60,000,000

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ :

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ: Ἀθῆναι, Ἀργίριον, Βόλος, Ἡρά-
κλειον, Θεσσαλονίκη, Ἰωάννινα, Καβάλλα, Καλά-
μαι, Λάρισα, Λήμνος (Κάστρον), Μιτυλήνη, Νάξος,
Πάτραι, Πειραιεύς, Ρέθυμνος, Σάμος (Βαθὺ καὶ
Καρλόβασι), Σύρος, Τρίπολις, Χανία, Χίος.

ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ: Κων/πολις (Γα'ατὰ καὶ Σταμπού),
Σμύρνη.
ΕΝ ΑΙΓΥΠΤΩ: Ἀλεξάνδρεια, Κάϊρον.
ΕΝ ΚΥΠΡΩ: Λεμεσός.
ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ: Λονδίνον, 22 Fenchurch Street.
ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ: Μασσαλία, 33, Rue de la Darse.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ

Ι. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ, Ἀντιπρόεδρος. ΙΑΚΩΒΟΣ ΜΠΟΝΝΙΕ, Ἐντεταλμένος Σύμβουλος.
Γ. ΑΒΕΡΩΦ, Κ. ΒΕΡΟΥΓΚ, ΣΤ. ΕΥΓΕΝΙΔΗΣ, Δ. ΖΑΡΙΦΗΣ, Π. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ, Μ. ΛΑΣΚΑΡΙΣ, Κ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΒΑΡΩΝΟΣ Α. ΔΕ ΝΕΦΑΙΖ, Ι. ΠΟΛΙΤΗΣ, Ε. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ.
Γενικὸς Διευθυντής: **ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΗΛΙΑΣΚΟΣ.**

Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ἐκτελεῖ προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων καὶ εἰσ-
πράξεις τοιούτων ἐν Ἑλλάδι καὶ τῷ ἐξωτερικῷ

Ἀγοράζει καὶ πωλεῖ ξένα νομίσματα καὶ χαρτονομίσματα.

Ἐκδίδει πιστωτικὰς ἐπιστολάς καὶ ἀναλαμβάνει τὴν ἀπαν-
ταχὺ ἀποστολὴν χρηματικῶν ποσῶν διὰ τηλεγραφικῶν ἢ
ταχυδρομικῶν ἐντολῶν.

Ἀνοίγει πιστώσεις ἐπὶ φορτωτικῶν. Δέχεται τίτλους πρὸς
φύλαξιν εἰ πράττει τοκομερίδια καὶ κληρωμένους εἰς τὸ ἄρ-
τιον τίτλους, ἐκτελεῖ χρηματιστικὰς ἐντολάς, δέχεται ἀνεξό-
δως ἐγγράφους εἰς νέας ἐκδόσεις καὶ ἐν γένει ἐκτελεῖ πᾶσαν
ἐπὶ τίτλων ἐργασίαν· ἀνταλλαγὰς, εἰσπράξεις δόσεων, ἀσφα-
λείας κατὰ τῆς εἰς τὸ ἄρτιον κληρώσεως κτλ.

Χορηγεῖ δάνεια ἐπὶ τίτλων

Ἐκτελεῖ παντὸς εἶδους ναυτιλιακὰς ἐργασίας· ἀγοράς καὶ
πωλῆσεις ἀτμοπλοίων, ἀσφαλείας ἐναντίον παντὸς κινδύνου,
θαλάσσης καὶ πολέμου, ἐπὶ ἀτμοπλοίων, ἐμπορευμάτων,

τίτλων, ναυλώσεις ἀτμοπλοίων διαλ' ὁμὸν πλοιοκτητῶν ἢ φορ-
τωτικῶν· εἰσπράξεις συμβολαίων ἀσφαλείας καὶ ἀποζημιώσε-
ων ἐξ ἀπωλειῶν ἢ ἀβαριῶν κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ἀνοίγει τρέχοντας λογαριασμούς καὶ δέχεται χρηματικὰς
καταθέσεις.

Ὄψεως ἐπὶ τόκῳ 3 0/0 ἐτησίως καὶ
ἐπὶ προθεσμίᾳ: 3 1/2 0/0 ἐτησίως διὰ τὰς ἀποδ. μετὰ 6 μῆνας
4 0/0 διὰ τὰς ἀποδοτέας μετὰ ἓν ἔτος καὶ
5 0/0 διὰ τὰς μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα ἀποδ.

Ἐχει εἰδικὴν ὑπηρεσίαν Ταμειοτεγρίων ἐπὶ τόκῳ 4 0/0 ἐτησίως.

Ἐχει εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, ὑπὸ πάν-
τας τοὺς ἐπιθυμητοὺς ὅρους ἀσφαλείας, ὑπηρεσίαν
ἐνοικιάσεως σιδηρῶν διαμερισμάτων ἐν τῷ
θησαυροφυλακίῳ τῆς, ἐπὶ ἐνοικίῳ ἀπὸ Δρχ. 20. — ἐτησίως καὶ
ἀνω. Εἰδικὴ κλεῖς παραδίδεται εἰς ἑκάστον πελάτην δι' ἧς
οἷτος καὶ μόνος δύναται ν' ἀνοίξῃ τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἐνοικιαστέον
διαμέρισμα.

ΚΟΛΩΝΙΑ ROYAL
Χημικὸν Ἐργαστήριον Ἀθηνῶν ΖΑΧΑΡΙΑ
ΟΔΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Ἡ Λαϊκὴ Τράπεζα ἰδρύθη ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς
Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ ὑπὸ πολλῶν
ἄλλων κεφαλαιούχων

Κεφάλαιον Μετ' ἑλκὸν Δρ. 6,000,000
Καταβεβλημένον > 1,500,000
Ἀποθεματικὸν > 1,820,000

ΕΡΓΑΣΙΑΙ

- Ἡ Λαϊκὴ Τράπεζα πωλεῖ συνάλλαγμα πρὸς τὸν ἑξωτερικὸν καὶ ἀγοράζει ἐπιταγὰς. (Chèques) ἐπὶ τοῦ ἑξωτερικοῦ
  - Εἰσπράττει γραμμάτια τρίτων καὶ τοκομερίδια.
  - Πωλεῖ καὶ ἀγοράζει παντὸς εἶδους χρεώματα καὶ λαχειοφόρους ὁμολογίας.
  - Χορηγεῖ δάνεια ἐπὶ ἐνεχρήφ. κοσμημάτων.
  - Δέχεται καταθέσεις εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ καταθέσεις ταμιευτηρίου.
  - Ἐν γένει δ' ἐκτελεῖ πᾶσαν ἐγγλεσίαν τραπεζικὴν φύσεως.
- Γενικὸς Διευθυντὴς: Δ. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

— ΟΡΟ —
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡ. 3,000,000

Διευθύνει Πανεπιστημίου 2

Α. ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Προσφορίζεται, δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ἐνεχρήφ. τίτλων. Δάνεια ἐπὶ ἐνεχρήφ. ἐμπορευμάτων καὶ ἐνεχρήφ. γούρτων Γενικῶν Ἀποθηκῶν. Ὑπερεῶς ἐπιτελωνισμοῦ, καταβολῆς καὶ πωλίσσεως ἐμπορευμάτων διὰ ἄλλων ἐπιτηδευμάτων. Ἐκτέλεσις ἰταλ. ὡν Χρηματιστησίου. Ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ἄλλοις ἐπιτελίσιν (crédits confirmés). Ἐκδοσις, δανεισμοῦ.

Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

Μελέτη, ἵδρυσις καὶ ὁργάνωσις καὶ ἄλλων ἑτοιμῶν ποσῶν ἐκτέλεσις ἔργων βιομηχανικῶν, ἐμπορικῶν, μεταλλουργικῶν, συγκοινωνίας, καὶ τεχνικῶν. Στατιστικαὶ καὶ οἰκονομικαὶ μελέται.

Ὁρεὶ συναλλαγῶν 8,30 μέχρι 12,30 μ. μ

„ΠΥΡΣΟΣ“

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Διευθυντὴς: ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΟΔΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

Ὁ «Πυρσός» εἶναι τὸ φιλολογικὸ ὄργανο τῶν νέων. Βγαίνει κάθε μῆνα καὶ πωλεῖται σ' ὅλα τὰ κιόσκια καὶ τὰ κεντρικώτερα βιβλιοπωλεῖα 1 δρ. τὸ τεύχος. Ἡ συνδρομὴ του εἶναι 8 δρ. γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φρ. γ. 10 γιὰ τὸ ἑξωτερικόν.

ΠΕΙΡΑΪΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον δραχ. 2,000,000

Ἐγκειμένη διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος

Πρόεδρος Δ. Συμβουλίου **Α. Παναγιωτόπουλος**
(Δήμαρχος Πειραιῶς)

Γεν. Διευθυντὴς **Γρηγ. Φραγκόπουλος**

Ἀσφάλειαι κατὰ κινδύνων Πολέμου καὶ Θαλάσσης ἐπὶ ἀτμοπλοίων, ἱστιοφόρων, ἐμπορευμάτων κλπ.

Γραφεῖο ἐν Πειραιεὶ Ἀδελ. Φραγκοπούλου
(Πλατεῖα Θεμιστοκλέους)

Ἐν Ἀθήναις Ὑψὺν Ι. Ρούσσου (Πανεπιστημίου 47).

ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ

ΠΥΡΟΣ □□□□

ΘΑΛΑΣΣΗΣ □

ΠΟΛΕΜΟΥ □□

ΣΥΝΑΠΤΟΝΤΑΙ:

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ τῶν κ. κ.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ, Διευθ. Πανεπιστημίου Τηλ. 4-00
ΒΡΥΦΗ & ΚΡΑΛΗ, ὁδὸς Καπνικαρέας 1^η > 4-00
Α. ΔΕΝΑΣ & ΣΙΑ, ὁδὸς Σταδίου 11 > 6-00
Ν. ΘΩΜΙΔΗ, ὁδὸς Σταδίου 16 > 7

Ἐν ΠΕΙΡΑΙΕΙ ὑπὸ τῶν κ. κ.

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΗ, Διευθ. Μαρτῶς Στῶς Τηλ. 1-00
Κ. ΣΑΛΑΚΩΣΤΑ, Διευθ. Σωκράτους 68 > 2-00
ΣΠΟΥΡΓΙΤΗ, ΠΑΡΡΗ & ΣΙΑ, Μαρτῶς Στῶς 24 > 3-00
ΑΔΕΛΦΩΝ ΣΑΡΑΝΤΗ, Μίγας Σπυρίδων > 3-40
ΠΕΡΝΗΤΟΥ & ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Πλ. Καρολίδων 12
ΣΑΪΗ & ΠΟΝΤΙΚΟΥ, ὁδὸς Σκουτῆ 1 > 7

καὶ ὑπὸ τῶν ΓΕΝΙΚΩΝ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ:

κ. κ. **Ἀδελφῶν Δάνου & Σ'**

Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ
Πανεπιστημίου 4

Ἐν ΠΕΙΡΑΙΕΙ
Μαρτῶς & Τηλ. 2-00

Νεάνιδες ! ἀπὸ 6 — 20 ἐτῶν.

Θέλετε νὰ εἰσθε ὑγιεῖς, νὰ διατηρῆτε τὴν ὀραύτητα τοῦ σώματός σας, νὰ ἔχητε χάριν Παρισινήν; Ἀγοράσατε τὸν ὀρθοπαιδικὸν κορσέ

«Juvenil»

εἰς τὸν Φαρμακευτικὸν Οἶκον «ΑΡΕΤΑΙΣΙΟΝ», ὁδὸς Σταδίου 44.

Ἐκεῖ θὰ εὑρητε ἐπίσης ὅλα τὰ μοντέλα τοῦ Δόκτορος Marquay τῶν Παρισίων εἰς πλουσίαν σιλολήν.